

HĂRȚILE LITERATURII. FRONTIERE, MARGINI, LITERATURI DE GRANIȚĂ

9-11 iulie 2026

Universitatea de Vest
din Timișoara

Congresul anual al Asociației de Literatură Generală și Comparată din România

Asociația de Literatură
Generală și Comparată
din România

Asociația de Literatură
Generală și Comparată
din România

ASOCIAȚIA DE LITERATURĂ GENERALĂ ȘI COMPARATĂ DIN ROMÂNIA

CONGRESUL ALGCR 2026

Hărțile literaturii. Frontiere, margini, literaturi de graniță

Universitatea de Vest din Timișoara

9–11 iulie 2026, Timișoara

JOI, 9 IULIE 2026

9:00–9:30	Înregistrarea participanților (Holul etajului 1, în fața amfiteatrului A12)
9:30–10:00	Deschiderea Congresului (amfiteatrul A12) Alocuțiuni: - Dana PERCEC, Decanul Facultății de Litere, Istorie, Filosofie și Teologie - Corin BRAGA, Președintele Asociației de Literatură Generală și Comparată din România
10:00–11:00	Conferință plenară și proiecție de documentar — <i>Atlasul locurilor uitate. Istoria unei aventuri</i>, Adriana BABEȚI, Alexandru CONDRACHE (Universitatea de Vest din Timișoara) (amfiteatrul A12)
11:00–11:30	<i>Pauză de cafea – holul etajului 1 (în proximitatea amfiteatrului A12)</i>

11:30–13:10 • Lucrările pe secțiuni

	Secțiunea 1 · A12 Hărți și contra-hărți	Secțiunea 2 · sala 203 Frontiere fluide și tranziții
	<i>Moderator: Marius CONKAN</i>	<i>Moderator: Vasile SPIRIDON</i>
11:30–11:50	Călin-Andrei MIHĂILESCU (Western University, Canada & Universitatea din București) <i>Contra-hărți</i>	Caius DOBRESCU (Universitatea din București) <i>Multiculturalism și settler colonialism sau Seamănă Banatul cu America?</i>
11:50–12:10	Adrian LĂCĂTUȘ (Universitatea Transilvania din Brașov) <i>Harta și teritoriul. Literatura (română) între reprezentarea realității pluraliste și construcția națiunii politice</i>	RADU Pavel Gheo (Universitatea de Vest din Timișoara) <i>Între național și transnațional: autori de superpoziție</i>
12:10–12:30	Andreea MIRONESCU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Cercetări Interdisciplinare – Departamentul de Științe Socio-Umane) <i>Noi geografii globale ale romanului: ce urmează după modelul morettian?</i>	Oana SOARE (Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București) <i>Semnificații ale spațiilor de graniță în câteva ficțiuni contemporane</i>

	Secțiunea 1 · A12 Hărți și contra-hărți	Secțiunea 2 · sala 203 Frontiere fluide și tranziții
12:30–12:50	Roxana ROGOBETE (Universitatea de Vest din Timișoara) <i>Hărțile Europei Centrale – limitări (im)posibile</i>	Catrinel POPA (Universitatea din București) <i>Imaginarul frontierei și nostalgia identității în proza contemporană sud-est europeană (Kapka Kassabova și Andreea Răsuceanu)</i>
12:50–13:10	Discuții	
13:30–15:00	Pauză de masă (bufet amenajat la etajul 1)	

15:00–19:00 • Lucrările pe secțiuni

	Secțiunea 1 · A12 Banatul și Timișoara – repere și spații literare	Secțiunea 2 · sala 203 Spații de frontieră și identități (ex)centrice
	Moderator: Adrian LĂCĂTUȘ	Moderator: Oana SOARE
15:00–15:20	Vasile SPIRIDON (Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău) <i>Frontierele imaginarii (Cornel Ungureanu)</i>	Muguraș CONSTANTINESCU, Lucian CONSTANTINESCU (Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Ordinul Arhitecților din România, Filiala Nord-Est) <i>Bucovina, graniță și refugiu</i>
15:20–15:40	Elena JEBELEAN (Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din Timișoara, Centrul de cercetare lingvistică aplicată și studii culturale comparate – CCLASC) <i>Ordinea lumii înfrântă în granite nevăzute: Dialoguri. Pagini de jurnal de Cornel Ungureanu</i>	Liliana BURLACU (Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, Academia Română, Filiala Cluj-Napoca) <i>Frontiere spiritualizante: Balcicul interbelic</i>
15:40–16:00	Anca PAȘCA-SATURN (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca) <i>Identitate, alteritate și corporalitate în literatura migrației. Studiu comparativ asupra romanelor Maseurul orb și Călătorie într-un picior</i>	Alina BAKO (Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu) <i>Terra incognita. Cartografii literare ale spațiilor albe în romanul românesc</i>
16:00–16:20	Maria Ioana OANCEA (Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București) <i>Centrul „imperului” în imaginarul periferiei: călătoria mitică a eroului în Femeia în roșu</i>	Ioana-Alexandra PAVĂL (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) <i>Frontiere supraliterare și explorări polisenzoriale în narațiunile despre spațiul urban</i>
16:20–16:40	Discuții	
16:40–17:00	Pauză de cafea – holul etajului 1 (în proximitatea amfiteatrului A12)	

	Secțiunea 1 · A12 Banatul și Timișoara – repere și spații literare	Secțiunea 2 · sala 203 Spații de frontieră și identități (ex)centrice
	Moderator: Alina BAKO	Moderator: Catrinel POPA
17:00–17:20	Raluca DUNĂ (Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București) <i>Cazul Rolf Bossert: periferia germană a literaturii române</i>	Susana Monica TAPODI (Universitatea Sapientia din Miercurea Ciuc) <i>Dincolo de frontiere: identitate și mobilitate în proza Andreei Tompa</i>
17:20–17:40	Elena CRAȘOVAN (Universitatea de Vest din Timișoara) <i>Reprezentări ale graniței în romanul lui Radu Pavel Gheo, Noapte bună, copii!</i>	Doris MIRONESCU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) <i>Geografii de gen: violența literară ca expresie a masculinității în romanul basarabean douămiist</i>
17:40–18:00	Elena CUTEANU (Universitatea de Vest din Timișoara) <i>Cartografii digitale ale liminarității: Timișoara și distant reading în Pas de deux și Punk requiem</i>	Camelia CRĂCIUN (Universitatea din București) <i>Literatura evreiască: între concept și aplicații</i>
18:00–18:20	Iulian BĂICUȘ (Universitatea din București) <i>Timișoara ca temă literară, studiu de caz</i>	Raluca-Ioana MACOVEI (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Zone tranzitorii în proximitatea graniței – o incursiune în constelațiile reticulare ale operei Kristiane Kondrat</i>
18:20–18:40	Discuții	

VINERI, 10 IULIE 2026

9:00–13:00 • Lucrările pe secțiuni

	Secțiunea 1 · A12 Literaturi ale lumii	Secțiunea 2 · sala 203 Experimente, influențe, interferențe
	Moderator: Ilinca ILIAN	Moderator: Dan ȚĂRANU
9:00–9:20	Camelia DINU (Universitatea din București) <i>Caucazul ca frontieră (post)imperială: o relectură a romanului Un erou al timpului nostru de M.I. Lermontov</i>	Carmen MUȘAT (Universitatea din București) <i>Impactul operei D. H. Lawrence asupra literaturii române interbelice</i>
9:20–9:40	Cătălin GHIȚĂ (Universitatea din Craiova) <i>Construcție și limită în viziunea lui William Blake. O reevaluare a frontierelor dintre material și imaterial</i>	Corin BRAGA (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Constantin Stere. „Mama Rusia” – dialectica psihanalitică între iubire și renegare</i>
9:40–10:00	Marius CONKAN (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Deteritorializare și injustiție spațială în literatura britanică postcolonială</i>	Ligia TUDURACHI (Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, Academia Română, Filiala Cluj-Napoca) <i>O hartă a vacanțelor avangardiste: Sinaia, Predeal, Azuga, Vatra Dornei, Brașov/ Herța, Soveja</i>

Secțiunea 1 · A12 Literaturi ale lumii		Secțiunea 2 · sala 203 Experimente, influențe, interferențe
10:00–10:20	Anda ALEXE (Universitatea Transilvania din Brașov) <i>Spațiul vrăjit. O incursiune în cronotopul sanatoriului Berghof</i>	Violeta-Cristina RONCIȘ (Universitatea din București) <i>Marginalia tantum</i>
10:20–10:40	Discuții	
10:40–11:00	Pauză de cafea – holul etajului 1 (în proximitatea amfiteatrului A12)	
	Moderator: Corin BRAGA	Moderator: Ligia TUDURACHI
11:00–11:20	Olivia Narcisa PETRESCU (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Studiu despre cultura și literatura chicana</i>	Angelo MITCHIEVICI (Universitatea „Ovidius” din Constanța) <i>Harta aventurii și literatura lumii: Mateiu I. Caragiale și Corto Maltese</i>
11:20–11:40	Ilinca ILIAN (Universitatea de Vest din Timișoara) <i>Fenomenul Boom-ului latino-american în fostul bloc socialist. Studii de caz: România, Polonia, Ungaria</i>	Alina BUZATU (Universitatea „Ovidius” din Constanța) <i>Frontierele ficțiunii: administrare, puncte de trecere, trafic, infraționalitate</i>
11:40–12:00	Maria BARBU (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Reconfigurarea spațiului indigen în America post-apocaliptică: Bearheart de Gerald Vizenor</i>	Ioana TĂTĂRUȘANU (Universitatea din București) <i>Periferialitatea plurală a romanelor mahalalei în modernismul românesc</i>
12:00–12:20	Maria BOJAN BUCȘEA (Universităt Wien) <i>Migration as Border-Crossing: Transnational Literary Cartographies and Liminality in Chimamanda Ngozi Adichie’s Americanah</i>	Alexandra-Teodora MÂNDRA (Nantes Université (UFR Lettres et Langues), Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Poezia tradusă în Banat în perioada celui de-al Doilea Război Mondial</i>
12:20–12:40	Alexandru FRANDEȘ (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Deșertul Sonora: spațiu liminal și eschatologic în romanele maximaliste Detectivii sălbatici și 2666</i>	Mihaela-Oana GOGOȘEANU (Universitatea de Vest din Timișoara) <i>Petre Pandrea între localism și universalism</i>
12:20–12:40	Discuții	
13:00–15:00	Pauză de masă (bufet amenajat la etajul 1)	

15:00–17:00 • Lucrările pe secțiuni

Secțiunea 1 · A12 Traversări: frontiere textuale, cognitive, normative		Secțiunea 2 · sala 203 Perspective multi- și transmediale
	Moderator: Raluca DUNĂ	Moderator: Roxana ROGOBETE
15:00–15:20	Simona POPESCU (Universitatea din București) <i>Poezia și trecerea frontierelor</i>	Mihai ENE (Universitatea din Craiova) <i>Reprezentări ale scriitorului și mediilor literare în cinematografia contemporană</i>

Secțiunea 1 · A12 Traversări: frontiere textuale, cognitive, normative		Secțiunea 2 · sala 203 Perspective multi- și transmediale
15:20–15:40	Dan ȚĂRANU (Universitatea Transilvania din Brașov) <i>Marginalitatea între descriere antropologică și empatie normativă</i>	Vlad-Alexandru RUSU (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Hybrid Futilities: Migration of the Anti-Heroic Narrative from Modernist Literature to Ludic Form</i>
15:40–16:00	Roxana-Andreea GHIȚĂ (Universitatea din Craiova) <i>Frontiere permeabile: metafore botanice ale intertextualității</i>	Mihai DACIN (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Literatura în context digital: relevanța și funcțiile sale în jocurile video</i>
16:00–16:20	Abdelkader HOMIDA, Miloud HOMIDA (Ziane Achour University – Djelfa, Algeria) <i>Literary Borders and the Experience of Exile in Far from Algiers by Djalloul Marbrook</i>	Discuții
16:20–16:40	Discuții	
16:40–17:00	Pauză de cafea – holul etajului 1 (în proximitatea amfiteatrului A12)	
17:00–17:45	Prezentare de carte: Iulian Boldea (coord.), Mircea Martin. Elogiul nuanței , Editura Spandugino, 2026 (Vor vorbi Adriana Babeți și Călin-Andrei Mihăilescu. Moderator: Dumitru Tucan) (amfiteatrul A12)	
17:45–19:00	Decernarea premiilor ALGCR. Adunarea anuală a Asociației (amfiteatrul A12)	

SÂMBĂTĂ, 11 IULIE 2026

9:00–13:00 • Lucrările pe secțiuni

	Secțiunea 1 · A12 Literaturi carcerale și memorii ale violenței	Secțiunea 2 · sala 203 Geografii ale romanului: exil, memorie și spații ale identității
	Moderator: Doris MIRONESCU	Moderator: Laura LAZĂR ZĂVĂLEANU
9:00–9:20	Dumitru TUCAN (Universitatea de Vest din Timișoara) <i>Evreitatea ca frontieră mobilă. O hartă critică a scriitorilor evrei în Dicționarul romanului central- european din secolul XX</i>	Gina PUICĂ (Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava) <i>Reprezentarea spațiului în romanele ante- și post- 1989 ale lui Virgil Tănase</i>
9:20–9:40	Arleen IONESCU, Mihaela LEGG (Universitatea de Vest din Timișoara, Colegiul Național „Nicolae Grigorescu”, Câmpina) <i>The Geography of Horror: Mapping the Fragmented Spaces of Mengele’s Laboratory of Death in Two Holocaust Memoirs</i>	Horațiu TOHĂȚAN (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>A revitaliza autoficțiunea: Acasă, departe ca oximoron al exilului</i>

	Secțiunea 1 · A12 Literaturi carcerale și memorii ale violenței	Secțiunea 2 · sala 203 Geografii ale romanului: exil, memorie și spații ale identității
9:40–10:00	Amalia BODAC (Universitatea de Vest din Timișoara) <i>Frontierele tensionate ale memoriei – literatura carcerală legionară</i>	Răzvan MITU (Universitatea Transilvania din Brașov) <i>Emisferele romanului: geografia mentalitară și formele alternative ale narațiunii chineze</i>
10:00–10:20	Daniela VARVARA (Uniunea Scriitorilor din România) <i>Frontiere ale memoriei și identității în opera Doinei Jela</i>	Constantin Ciprian NISTOR (Colegiul Național de informatică „Tudor Vianu”, București) <i>Spații ale memoriei: frontiere geografice și narative în romanele Toate bufnițele, de Filip Florian și Austerlitz, de W.G. Sebald</i>
10:20–10:40	Discuții	
10:40–11:00	Pauză	

	Secțiunea 1 · A12 Literaturi carcerale și memorii ale violenței	Secțiunea 2 · sala 203 Premodernitate și prelungiri ale limitelor
	Moderator: Dumitru TUCAN	Moderator: RADU Pavel Gheo
11:00–11:20	Mihaela ALBU (Uniunea Scriitorilor din România) <i>Literatura scriitorilor din exilul anticomunist – o literatură „în circulație” și/ sau literatură română?/!</i>	Laura LAZĂR ZĂVĂLEANU (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>„Cunoscut-am și adevărat iaste că nu au hotar...”. Dimitrie Cantemir și vocația deslimitărilor</i>
11:20–11:40	Alice POPESCU (Universitatea „Titu Maiorescu” din București) <i>Communist Prisons as Spiritual Heterotopias during the Obsessive Decade</i>	Ștefan FIRICĂ (Universitatea din București) <i>Cum ne raportăm la un brand autohton, vechi și nou: ciocoliul. Reinterpretări contemporane</i>
11:40–12:00	Constantin TONU (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Dezarticularea geografiei fraternității: criza imaginarului panslavist în Albinele gri de Andrei Kurkov</i>	Discuții
12:00–12:20	Andra GĂLAN (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) <i>Cartografii ale traumei și heterotopii concentraționare: Frontierele identitare și lingvistice în memorialistica de detenție. Studii de caz: Lena Constante și Adriana Georgescu</i>	
12:20–12:40	Discuții	

CONGRESUL ALGCR 2026

Hărțile literaturii. Frontiere, margini, literaturi de graniță

Universitatea de Vest din Timișoara

9–11 iulie 2026, Timișoara

REZUMATE / ABSTRACTS

Mihaela ALBU

Uniunea Scriitorilor din România

Literatura scriitorilor din exilul anticomunist – o literatură „în circulație” și/ sau literatură română?!

Având în vedere „zidul” care despărțea cele două „lumi” – estul și vestul – (pentru aproximativ cincizeci de ani), pornim în demonstrația noastră de la un foileton al profesorului N. I. Herescu, intitulat „Literatură și Geografie” (*Destin*, oct. 1959). În vremea respectivă, privind dinspre România, silogismul cu care își deschidea comentariul – „Arta nu cunoaște hotare” – își pierduse complet sensul. Aceasta deoarece, în anii comunismului, „granița” era clar și chiar intenționat trasată, mergând până la ignorarea totală (cel puțin la nivel oficial), iar în perioada dejistă se ajunsese și la afirmații de genul „*Nu există literatură română în afară de aceea care se scrie înăuntrul granițelor Republicii Populare Române.*” (T. Vianu).

Din perspectiva scriitorilor aflați în exil însă, literatura română era una și indivizibilă, indiferent unde era scrisă sau publicată. O confirmă multiple acțiuni ale acestora – de la încercarea de a continua principalele reviste din perioada interbelică (cu același nume sau cu unul schimbat, dar păstrând structura și orientarea) până la aplecarea – cu analize din noi perspective – asupra unor opere literare majore publicate în țară. Răsfoind publicațiile literare din exil – de la cea dintâi, *Luceafărul* (Paris), apărută în 1948, sub coordonarea lui M. Eliade, și până la, să spunem, *Revista Scriitorilor Români* (München), editată de Mircea Popescu de la Roma, sau de *Agora* (Philadelphia), datorată lui Dorin Tudoran – vom observa că, în primele decenii, se publicau numai scriitorii din exil (din motive de protejare a celor din țară) sau scriitorii clasici, iar în ultima decadă că se va estompa „granița”, paginile lor fiind deschise și celor de acasă.

Printr-o privire cât mai cuprinzătoare și exemplificări ale unor volume publicate în exil, vom încerca să răspundem la întrebarea propusă ca titlu: literatura română – o literatură „în circulație” și/ sau literatură română!/?

Concluzia firească: „Arta nu cunoaște hotare”!

Adriana BABEȚI, Alexandru CONDRACHE

Universitatea de Vest din Timișoara

Atlasul locurilor uitate. Istoria unei aventuri

ATLASUL LOCURILOR UITATE este un proiect în derulare, în care o cercetare de tip academic (*Dicționarul romanului central-european din secolul XX*) devine suportul și stimulul unor forme de creativitate literar-artistică. Proiectul și-a propus să cartografieze cu mijloacele prozei de călătorie și ale unui jurnal multi-media imersiv un **spațiu real**, care funcționează ca o placă turnantă între Europa Centrală și Europa de Sud-Est. Așadar, o zonă în care se intersectează două lumi, două culturi, două mentalități. Acest spațiu a fost configurat într-o suită de romane semnate în secolul XX de autori români, sârbi, maghiari, sloveni, bosniaci, croați, austrieci, incluse și analizate în *Dicționarul romanului...* (Editura Polirom, 2023). Traseul parcurs în această regiune a așezat față în față **două tipuri de spații**: unul **ficțional** (din romanele lui Ivo Andrić, Joseph Roth, Méliusz József, Danilo Kiš, Livius Ciocârlie, Dubravka Ugresić ș.a.) și unul **real**, din prezent, descoperit în timpul călătoriei. Ce a rămas și ce

s-a pierdut din vechea reprezentare românească a locurilor (unele devenite mituri), așa cum au făcut-o marii prozatori ai Europei Centrale? Ce a rămas și ce s-a pierdut în/ din memoria locurilor respective?

Documentarea realizată împreună cu Alexandru Condache în toamna lui 2025 în șase țări (Serbia, Slovenia, Bosnia, Croația, Ungaria și România) a oferit șansa unei experiențe de cunoaștere aparte, prin activarea unui comparatism dinamic și complex. Un proces viu, incluziv. O aventură.

Alina BAKO

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Terra incognita. Cartografii literare ale spațiilor albe în romanul românesc

Lucrarea propune conceptul de *terra incognita* ca instrument al cartografiei literare (trecând prin teoriile lui Tally, Westphal, Brosseau, Hones ș.a.), înțeles ca ansamblu de „spații albe” ce marchează zonele de indeterminare, absență și opacitate din interiorul imaginarului narativ. Pornind de la transformarea sensului său inițial, din domeniul cartografiei geografice, studiul evidențiază modul în care literatura contemporană resemantizează acest concept, deplasându-l dinspre necunoscutul spațial geografic spre forme ale necunoscutului narativ, simbolic, interior, asociate experienței subiective și, implicit, memoriei și identității.

Analiza se concentrează asupra prozei românești recente, în care spațiul este construit discursiv, prin mecanisme de fragmentare, omisiune și ambiguitate. În acest sens, romane precum *Camping* de Lavinia Braniște și *Când ești fericit lovește primul* de Tatiana Țibuleac ilustrează transformarea cotidianului într-un teritoriu al alienării și al rupturii afective, în timp ce *Dezrădăcinații* de Cătălin Ceașoglu configurează un spațiu al neapartenenței și al mobilității continue. La rândul său, romanul *Sfârșitul lumii e un tren* de Daniela Rațiu propune o geografie a tranziției, suspendată între repere instabile, iar *Acasă, departe* de Adrian G. Romila explorează tensiunea dintre apropiere și distanță, generând un spațiu liminal. În fine, *Soarele negru* de Bogdan-Alexandru Stănescu introduce o dimensiune simbolică a opacității, sugerând limitele reprezentării.

Prin aceste exemple, vom demonstra că *terra incognita* funcționează ca un concept operațional care permite identificarea și interpretarea spațiilor instabile din text. Astfel, cartografierea literară devine un proces discursiv și interpretativ, orientat spre explorarea tensiunilor dintre vizibil și invizibil, prezență și absență, real și imaginar în literatura contemporană.

Maria BARBU

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Reconfigurarea spațiului indigen în America post-apocaliptică: *Bearheart* de Gerald Vizenor

Această lucrare își propune să analizeze romanul *Bearheart: The Heirship Chronicles* (1990) de Gerald Vizenor prin prisma geocriticii și a teoriilor socio-spațiale, concentrându-se asupra modului în care textul reconfigurează harta unei Americi post-apocaliptice dintr-o perspectivă indigenă. Concepută ca un comentariu satiric asupra mitului expansiunii vestice americane, călătoria lui Proud Cedarfair – trickster, șef de trib și șaman de origine mixtă – și a grupului său eterogen de însoțitori devine un pelerinaj picaresc către sud, orientat spre un spațiu liminal ce promite accesul într-o altă dimensiune. De altfel, romanul articulează un dialog complex cu teoriile socio-spațiale. Dintr-o perspectivă geocritică (Westphal 2011), textul rescrie teritoriul american la intersecția dintre realitatea colapsului economic și imaginarul mitologic indigen. În același timp, traseul personajelor traversează o serie de spații deviate, de tip heterotopic (Foucault 1986), care funcționează ca reflecții distorsionate ale unei societăți de consum aflate în ruină. Această mobilitate generează o formă de „cartografiere literară” (Tally Jr. 2014) și de *survivorship* (Vizenor 1994), prin care autorul contestă geografia hegemonică a Americii coloniale și propune o recuperare simbolică a spațiului prin narațiune. În acest cadru, frontiera se transformă dintr-un loc al pierderii într-un spațiu al regăsirii și al rearticulării identitare, în linie cu reflecțiile lui Louis Owens (1992). De asemenea, lucrarea va arăta că recartografierea propusă de *Bearheart* depășește o dimensiune strict geografică, implicând o reconceptualizare a identității indigene în totalitatea ei. Raportându-se

la conceptul de „al treilea spațiu” ca zonă de mijloc ce depășește opoziția binară dintre colonizat și colonizator (Bhabha 1994; Bruyneel 2007), romanul configurează mobilitatea continuă a personajelor ca un spațiu de rezistență împotriva tuturor stereotipurilor coloniale statice și reductive.

Iulian BĂICUȘ

Universitatea din București

Timișoara ca temă literară, studiu de caz

I have chosen Timișoara as a focus of my research, stepping in the footsteps of Adriana Babeți's study *Literature an Interface of Urban Culture*, in which the novelist and professor Adriana Babeți considers that the literature written in Banat and Timișoara shows a function of live memory.

Amalia BODAC

Universitatea de Vest din Timișoara

Frontierele tensionate ale memoriei – literatura carcerală legionară

Memorialistica este privită ca un gen de frontieră, situat la granița dintre literatură și document. Deși împrumută de la prima tehnicile narative și subiectivitatea pe care se suprapun trăiri, ea păstrează o puternică intenție documentară, raportându-se constant la adevărul factual. Lucrarea de față pornește de la această observație pentru a analiza memorialistica din detenția comunistă, un gen dedicat, aparent, documentării suferinței din universul concentraționar. În cadrul acestui segment literar, cercetarea se va concentra în mod deosebit pe un corpus specific: memoriile de sorginte legionară. Această intersectare dintre perspectiva personală și realitatea istorică la frontierele literaturii primește o nuanță distinctă, mistificatoare, în cazul memorialisticii legionare din perioada închisorilor comuniste, puse în circulație din anii '90 și până în prezent. În exemplele extrase din Dumitru Bordeianu, *Mărturisiri din mlaștina disperării*, din Virgil Maxim cu *Imn pentru crucea purtată* și din Ioan Ianolide, *Întoarcerea la Hristos*, putem observa că spațiul carceral (*l'hétérotopie de déviation*, Foucault 1984) trece printr-o serie de ficționalizări și alterări ale memoriei colective. Principalul element vizibil este construcția hagiografică, dublată de o strategie discursivă ocultantă – cu accente onirice și cu realizarea unei „hagiografii colective” a deținuților cu aceeași direcție ideologică, transformată mai târziu într-un cult al „sfinților închisorilor”. Într-un plan adiacent, memorialiștii amintiți expun sacrificiul mesianic după model hristic în urma căruia lupta escatologică coboară în spectrul politic. Se adaugă și o interpretare în cheie biblică a experienței carcerale, folosită ca formă de legitimare ideologică, iar pedeapsa este înțeleasă drept fundament ontologic al actului martiric și al practicii ascetice – se construiește motivul „mântuitorilor” păcatelor națiunii și sacrificiului personal în numele forțelor „oculte” (comunismul) pe care memorialiștii îl pun în relație de sinonimie cu mântuirea hristică. Aceste elemente sunt înrămate de strategii de reabilitare doctrinară cu elemente paratextuale prin apel la intertextualitate și hibridizarea genului cu programe ideologice legionare ori transcrierea unor texte lirice. Direcțiile contribuie la configurarea unei memorii colective adânc conflictuale. Astfel, se instalează o tensiune conceptuală majoră între efortul legitim de metabolizare a suferinței, cartografierea trecutului recent și alterarea ideologică a memoriei colective traumatice prin procese sistematice ale căror efecte sunt acelea de ambiguizare factuală și ficționalizare.

Maria BOJAN BUCȘEA
Universitt Wien

Migration as Border-Crossing: Transnational Literary Cartographies and Liminality in Chimamanda Ngozi Adichie's *Americanah*

This paper examines Chimamanda Ngozi Adichie's *Americanah* (2013) from a comparative and geocritical perspective, focusing on the ways in which migration generates literary representations of cultural borders, liminal identities, and transnational spaces. Rather than treating migration solely as a socio-political phenomenon, the analysis approaches it as a form of border-crossing that reshapes the protagonist's spatial, cultural, and affective relation to both Nigeria and the United States. Drawing on spatial theory, geocriticism, and decolonial feminist approaches, the paper investigates how *Americanah* maps the experience of living between cultural worlds, foregrounding the tensions between mobility and belonging, centre and periphery, homeland and diaspora. Ifemelu's trajectory from Lagos to the United States and her subsequent return to Nigeria is interpreted as a movement across multiple visible and invisible borders: geographical, linguistic, racial, and symbolic. Particular attention is paid to the politics of hair as a material and cultural marker through which processes of inclusion, exclusion, and identity negotiation become legible. The study also places Adichie's novel in dialogue with selected works by Sefi Atta, highlighting convergences and divergences in their representations of diasporic subjectivities, cultural translation, and transnational belonging. Through this comparative framework, the paper explores how contemporary African diasporic fiction contributes to broader debates concerning literary geographies, border identities, and the circulation of narratives across cultural spaces. By examining migration as a spatial and cultural practice of negotiating frontiers, the paper proposes a perspective that can also illuminate contemporary European discussions on mobility, diaspora, and literary representations of border experience.

Corin BRAGA
Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Constantin Stere. „Mama Rusia” – dialectica psihanalitic între iubire și renegare

n preajma revoluției este un (pseudo) roman-frescă, care acoperă o perioadă de o jumătate de veac, din a doua parte a secolului trecut pn la începutul acestui secol. El intră în categoria romanelor ciclice de inspirație socială, ce pleacă din *Viața la țară* pn la *Cronică de familie*. Dintre toate acestea, el acoperă însă suprafața geografică și socială cea mai întinsă, oglindind nu doar civilizația românească de la începutul de secol, ci și pe cea basarabeană de la sfrșitul veacului al XIX-lea și pe cea din Imperiul țarist de dinaintea Revoluției bolșevice. Privită din perspectiva istoriei literare, opera lui C. Stere a reprezentat în epoca interbelică o apariție necanonică, din toate punctele de vedere: genologic, naratologic și stilistic, ceea ce a atras previzibilă ei marginalizare.

Liliana BURLACU
Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, Academia Română, Filiala Cluj-Napoca

Frontiere spiritualizante: Balcicul interbelic

Comunicarea intenționează o cartografiere a inițiativelor culturale și artistice importante, demarate sub administrația românească, în Cadrilater, cu precădere în Balcic, în intervalul 1926-1940, care au contribuit la consolidarea imaginii sale de „pol sudic”! al culturii românești. Catalizatorul celor mai multe dintre aceste evenimente îl constituie, fără îndoială, Universitatea Liberă „Coasta de Argint”, dar demersuri ale unor personalități precum Regina Maria, Octavian Moșescu sau Emanoil Bucuța au reprezentat, la rndul lor, exerciții constante de „spiritualizare a spațiului”. Dacă pictorii și scriitorii români „adoptă” Balcicul pentru luminoasa diversitate spirituală, transformnd o margine de țară într-un centru de creație, inițiativelor culturale nu li se poate disimula componenta politică, de legitimare a prezenței românești în Dobrogea de Sud, aspect care umbrește

mesajul cultural, reducându-l la un instrument, deși subtil și nobil, de „românizare”. Cu atât mai importante rămân, în acest context, eforturile constante ale Reginei Maria de păstrare a autenticității și specificului local, atât prin inițiative administrative, cât și prin exemplu personal.

Alina BUZATU

Universitatea „Ovidius” din Constanța

Frontierele ficțiunii: administrare, puncte de trecere, trafic, infraționalitate

Lucrarea de față își propune să problematizeze critic uzata distincție dintre real și ficțiune în contextul actual al saturării digitale a existenței. Dacă, multă vreme realul a apărut ca temei ontologic stabil, pe care actele de ficționalizare veneau să grezeze formele, suspecte, ale invenției și ale imaginarului, în paradigmele digitalului realul ca atare intră în logica modificării: devine virtual, augmentat, editabil, interfațat, transmisibil și reproductibil, împrumutând chiar unele dintre caracteristicile pe care tradițiile culturale le proiectaseră polemic asupra ficțiunii. Recalcularea raporturilor dintre ficțiune și realitate, urgentă, impune și o revizie a vocabularului teoretic, precum și deprinderea unor posturi metateoretice mai sensibile la hibridizările de medii, la mobilitatea regimurilor de adevăr și la concurența formelor de prezență.

Pornind de aici, intervenția mea va examina recartografierea frontierelor dintre real, fapt, document, probă, pe de o parte, și, pe de altă parte, ficțiune, simulare și make-believe, conflictele de jurisdicție dintre regimurile de reprezentare, precum și două patologii simetrice: delictul factualității și delictul ficționalității. Punctul de vedere adoptat este acela al unui ficționalism moderat, care pledează negocierea lucidă a frontierelor, deschiderea mai multor puncte de trecere și a unor căi semiotice mai bine controlate, administrarea responsabilă a schimburilor și combaterea contrabandei ontologice și epistemice.

Marius CONKAN

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Deteritorializare și injustiție spațială în literatura britanică postcolonială

În contextul difuzării geocriticii și a studiilor literare urbane la nivel global și regional (Moretti, 1998, 2000; Tally Jr., 2013, 2017; Thacker, 2017; Westphal, 2011; Ameel, 2023; Tambling, 2022; Conkan, 2022, 2023), lucrarea mea își propune să investigheze modul în care „spațialitatea cosmopolită” (Conkan, 2024) este generată în ficțiunea britanică postcolonială, explorând diverse forme de hibriditate și deteritorializare (Deleuze & Guattari, 1986), precum și condițiile „injustiției spațiale” (Soja, 2010), în cadrul interacțiunii dintre culturile dominate și cea imperialistă. De asemenea, lucrarea integrează și abordările tradiționale ale postcolonialismului (Bhabha, 1994; Hall, 2016; Said, 1978, 1994), punând accentul pe relația dialectică dintre producerea spațiului social urban (Lefebvre, 1991) și generarea de forme literare (Thacker, 2017). Prin analiza literaturii britanice postcoloniale care, în romane precum *The Lonely Londoners* (1956) de Sam Selvon, *The Buddha of Suburbia* (1990) de Hanif Kureishi, *Brick Lane* (2003) de Monica Ali și *Small Island* (2004) de Andrea Levy, cartografiază Londra ca un „cronotop major” (Bahtin, 1981), lucrarea prezintă felul în care este metabolizat imperialismul în cadrul acestei metropole definite ca „oraș fractal” (Soja, 2000) sau ca mozaic spațial marcat de fragmentare socială internă, investigând reprezentările heterotopologice (Foucault, 1998; Soja, 1996) ale hibridității culturale, precum și dimensiunile injustiției spațiale (Harvey, 2009; Soja, 2010), înțelese ca forme de discriminare sistemică. Londra este descrisă astfel ca un oraș mondial fracturat (Massey, 2007), a cărui „spațialitate cosmopolită” (pe care o definesc ca interferență a structurilor formale și socio-spațiale specifice culturilor literare centrale și periferice) reflectă și deteritorializează condițiile polimorfe ale geografiei (post)imperialiste.

Muguraș CONSTANTINESCU, Lucian CONSTANTINESCU

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Ordinul Arhitecților din România, Filiala Nord-Est

Bucovina, graniță și refugiu

Ne propunem să analizăm în comunicarea noastră modul în care teritoriul numit Bucovina, în trecut Arboroasa, Țara Fagilor, Țara de Sus, din Nord-Estul țării, a avut roluri diverse fiind, rând pe rând: teritoriu de trecere, graniță de imperiu, refugiu-adăpost, zonă tampon, loc strategic sub aspect militar, comercial și cultural. Cunoscută în istorie drept „Țara de Sus” a Moldovei, Bucovina, a reprezentat inima administrativă și culturală a statului medieval (domnia lui Ștefan cel Mare) înainte de a deveni „Ducatul Bucovinei”, sub stăpânirea austriacă începând cu 1774-5 până la 1918.

În prezent, Bucovina este împărțită în două: pe de o parte, Bucovina de Sud, cuprinzând în mare parte Județul Suceava, și, pe de altă parte, Bucovina de Nord, situată în Cernăuți, Ucraina. Cu toate aceste modificări strategice, militare și/sau administrative, Bucovina a fost și este un loc benefic pentru creație, fie ea literară, muzicală, arhitecturală sau de alt fel.

Vom trece succint în revistă perspectivele geo-politică, administrativă, istorică, mentalitară și culturală, punând un accent deosebit pe aceasta din urmă. Mărturie semnificativă sunt personalitățile care au trăit și creat/activat aici: poetul Mihai Eminescu, compozitorul Ciprian Porumbescu, folcloristul Simion Florea Marian, care au contribuit fiecare, în alt fel, la patrimoniul cultural al țării. Vom evoca, în mod deosebit, textul lui Eminescu *Răpirea Bucovinei*, în care el deplânge soarta „dulcei Bucovine”, publicat în *Curierul de Iași*, din 30 Septembrie 1877 și cel intitulat *La Bucovina: N-oi uita vreodată, dulce Bucovină, Geniu-ți romantic, munții în lumină, Văile în flori, Râuri resăltându printre stânce nante....*

Elena CRAȘOVAN

Universitatea de Vest din Timișoara

Reprezentări ale graniței în romanul lui Radu Pavel Gheo, *Noapte bună, copii!*

Lucrarea își propune o cartografiere a spațiilor descrise în romanul lui Radu Pavel Gheo, *Noapte bună, copii!* (2010), urmărind plasarea pe harta ficțională a centrelor culturale și a localităților periferice, trasarea granițelor reale și simbolice (Westphal 2011), spațiale și temporale, precum și interpretarea multiplelor determinări în construcția identitară a personajelor. Pe aceste coordonate reale-și-imaginare (Soja 1996), în proza lui Radu Pavel Gheo, simultan ironică-și-nostalgică (Boym 2000), se suprapun distopia comunistă, utopia lui „Dincolo” și heterotopia spațiilor liminale (localitățile de graniță, satul copilăriei, piețele „de sârbi”). Astfel, prin intermediul reprezentărilor spațio-temporale ale frontierelor, autorul timișorean problematizează și rescrie, în rama istoriilor individuale ale personajelor, narațiunile dominante despre (post)comunism, libertate și democrație din noul mileniu.

Camelia CRĂCIUN

Universitatea din București

Literatura evreiască: între concept și aplicații

Tema propusă implică o amplă argumentație în favoarea necesității de a percepe *literatura evreiască* în spațiul cultural local, dar și universal ca pe o literatură cu drepturi egale din punct de vedere conceptual și aplicat în raport cu marile literaturi ale lumii. Prima dată când am prezentat acest concept la o conferință în Germania, acum exact două decenii, mulți cercetători din domeniul literaturii și istoriei culturale au reacționat cu surpriza firească a celor care reprezintă un canon conservator care echivalează întotdeauna un popor cu limba și cu teritoriul său național. Ulterior, însă, problema, tot mai prezentă și accentuată de modernitate, migrație și

aculturare, a producției literare în Diaspora și a literaturilor multilingve, a dus la regândirea acestor limite conceptuale, iar conceptul este din ce în ce mai util și ușor de integrat.

În cazul de față, istoria poporului evreu implică milenii de viață în Diaspora, unde cultura și limba evoluează diferit, în funcție de modelele concurente și proxime, adaptând, preluând și modelând în scopul de a supraviețui modernizării o moștenire la care continuă însă să se raporteze. Ce facem, așadar, cu această producție bogată, plurilingvă, transnațională și transculturală, definită fundamental de integrarea evreității, de tematica legată de rădăcini și de identitatea asumată a autorilor? Dincolo de estetica textuală, operele acestea reflectă experiența multifacțată a unui popor și devin documente sociale pe care nu ne putem permite să le irosim, răspândite fiind în varii literaturi naționale, de care oricum aparțin prin criteriul limbii în care sunt scrise.

În cele din urmă, în ultimele câteva decenii, canonul literar universal, dar mai ales cel intern, din intimitatea culturii evreiești, au permis treptat o astfel de deschidere și integrare a acestei excepționale producții literare și culturale sub forma conceptului de *literatură evreiască*, percepută ca o literatură unitară, complexă, capabilă să recupereze un trecut complicat și care oferă explicații și documentează mai bine parcursul național al unui popor multilingv decât o fac literaturile definite strict de o limbă evreiască sau de alta (idiș, ebraică, ladino, etc.). Profilul cultural și literar al unui popor e mult mai bine perceput prin totalitatea textelor regândite ca un corpus unit nu prin limbă, de această dată, ci prin identitate.

Astfel, lucrarea de față intenționează să prezinte și să integreze în domeniul studiilor literare și culturale din România acest concept important prin perspectivele pe care le oferă nu doar Studiilor Iudaice, unde regăndește cultural domeniul producției literare, dar și Studiilor Românești sau cercetărilor de Literatură Comparată în general, fiind util din punct de vedere conceptual, cel puțin.

Elena CUTEANU

Universitatea de Vest din Timișoara

Cartografii digitale ale liminarității: Timișoara și distant reading în *Pas de deux* și *Punk requiem*

Lucrarea de față propune analizarea, prin metoda *distant reading*, a felului în care frontierele pot modela narațiunile. În acest sens, se vor crea hărți pe baza indicilor spațiali extrași din textele selectate, ceea ce va genera o imagine despre predilecția locurilor asupra cărora literatura unui spațiu interstițial (precum este orașul Timișoara) se concentrează. În ceea ce privește corpusul, acesta se bazează pe două opere autohtone: *Pas de deux* de Daniel Vighi și Viorel Marineasa și *Punk requiem* de Goran Mrakić. Ipoteza centrală a cercetării se bazează pe faptul că operele alese subminează narațiunile canonice, propunând în schimb un epic fragmentar, cu inserții multilingve, dovedind astfel că literatura este cea care poate pune pe hartă un spațiu, fie el și liminar. Drept primă perspectivă, *Pas de deux*, semnat de Daniel Vighi și Viorel Marineasa, ilustrează imaginarul frontierelor imperiale și a recuperării memoriei culturale locale. Textul se construiește ca un palimpsest arhivistic, o geografie literară fragmentară în care Timișoara, implicit spațiul bănățean, devine spațiu de trecere, marcat de straturi succesive de istorie. Scriitura imersivă redă experiențialul unui Banat aflat mereu la marginea imperiilor, unde melancolia coexistă cu resentimentul fracturilor istorice (deportările în Bărăgan, exodul populației germane). O a doua perspectivă vizează romanul *Punk requiem* al lui Goran Mrakić, care propune o plonjare în realitatea carnavalescă a micro-spațiilor de frontieră din perioada postsocialistă și de tranziție. Autorul mută atenția spre frontierele invizibile ale marginalității urbane și rurale, unde spațiile sale predilecte sunt barurile, zonele de tranzit de la granița cu Serbia (marcate de fenomenul contrabandei cu benzină din anii '90) și periferiile degradate. „Frontiera” în *Punk requiem* devine un filtru de percepție, un spațiu al rezistenței culturale, în timp ce etosul *punk* devine o strategie de supraviețuire în fața destrămării iugoslave și a degradării postcomuniste.

Mihai DACIN

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Literatura în context digital: relevanța și funcțiile sale în jocurile video

Această lucrare își propune să problematizeze atât limitele mediale în ceea ce privește câmpul literar în sens larg, cât și funcționalitatea sa în alte medii semiotice. Concret, lucrarea de față intenționează să clarifice în ce măsură poate fi vorba de un nou *regim de relevanță al literaturii* (Tihanov, 2019), care este integrată sub diverse forme devenite canonice în cadrul jocurilor video. Metodele de a include informație textuală în jocuri pe calculator sunt diverse, putând lua forma unor obiecte semiotice concrete (scrisori, jurnal etc.), dar și a unor elemente de diegeză de tip *item description*, folosite pentru a introduce narațiuni relativ independente. Lucrarea își propune să demonstreze prin câteva studii de caz (*Soma*, 2015; *Faith*, 2022; *Elden Ring*, 2022) că literatura ca formă în sine este metabolizată nu doar în ceea ce privește conținutul (sursă de generare), ci și ca tehnică formală, care oferă posibilitatea jucătorului să conteste narațiunile dominante (propagandă politică, metanarațiuni ideologice și religioase etc.), dar și să interacționeze cu lumea ficțională prin raporturi polifonice. Fragmentele literare asumă un rol secundar, de ancoră ontologică pentru lumea ficțională, jucătorul putând astfel accesa aceeași ficțiune, însă în grade de completitudine diferite (Doležel, 1998; Pavel, 1986). De asemenea, este necesară problematizarea spațialității și a configurațiilor identitare pe care refuncționalizarea literarului le produce, aspecte discutate anterior într-un articol pe *tema extinderii teoriilor morettiene* (despre mutațiile literaturii la nivel generic) într-un cadru intermedial (Moretti, 2000; Dacin, 2025).

Camelia DINU

Universitatea din București

Caucazul ca frontieră (post)imperială: o relectură a romanului *Un erou al timpului nostru* de M.I. Lermontov

În cercetarea literară recentă, reprezentările despre Caucaz sunt analizate în cadrul paradigmei „orientalismului rus” (Susan Layton, Austin Jersild), care examinează modul în care literatura rusă a „inventat” un Caucaz exotic, periculos și fascinant, o imagine care persistă până astăzi în discursul cultural și politic. De la A.S. Pușkin la L.N. Tolstoi și până la percepțiile moderne asupra Caucazului de Nord, această frontieră imaginară continuă să modeleze relațiile dintre centru și periferie în spațiul postimperial rus.

În acord cu teoriile producției spațiului formulate de Henri Lefebvre și cu conceptul de *thirdspace* al lui Edward Soja, studiul examinează modul în care Caucazul descris de Lermontov este construit discursiv ca spațiu liminal, în care se negociază relațiile dintre centru și periferie, civilizație și „sălbăcie”, puterea imperială și rezistența locală. Protagonistul, Grigori Peciorin, se situează între centrul imperial și periferia caucaziană, între normele civilizației ruse și atracția alterității. Mobilitatea sa prin acest spațiu de frontieră dezvăluie limitele privirii imperiale, care nu poate accesa pe deplin complexitatea culturală a regiunii.

Studiul evidențiază modul în care Lermontov articulează o estetică a frontierei, în care exotismul romantic coexistă cu violența colonială și cu ambiguitatea morală a protagonistului. Relevanța acestor reprezentări depășește cadrul secolului al XIX-lea: imaginarul despre Caucaz construit de literatura rusă timpurie continuă să influențeze percepțiile culturale și politice contemporane.

Caius DOBRESCU

Universitatea din București

Multiculturalism și *settler colonialism* sau Seamănă Banatul cu America?

Prezentarea își propune să construiască un raport semnificativ între condiția unei colonizări de lungă durată, prin „împământenire”, și forma de reprezentare mozaică sau caleidoscopică asupra identității pe care o asociem ce

multiculturalismul. De aici, aplicații asupra Banatului, ca spațiu imaginar, ca univers ficțional care depășește limitele convenționale ale ficțiunii și acționează asupra realității sociale per se. Întrebarea la care putem încerca să răspundem împreună este: în ce manieră și în ce măsură putem utiliza distincția dintre „societatea multiculturală” și „individul multicultural” (Leon Wieseltier) cu referire la literatura de limbă română a acestui spațiu geo-cultural (și geo-politic).

Raluca DUNĂ

Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București

Cazul Rolf Bossert: periferia germană a literaturii române

Lucrarea va prezenta viața și opera lui Rolf Bossert, scriitor puțin cunoscut și apreciat, dar a cărui influență underground a fost importantă și rămâne să fie redescoperită, ca de altfel influența întregului grup al scriitorilor români de etnie germană. Întrebarea pe care o pun este dacă o astfel de operă (care, prin intermediul Marianei Marin, a fost cunoscută și asimilată de grupul optzecist de la București) nu a avut, în epocă, o relevanță pe care istoria literară mainstream a împins-o la periferie din motive politice ori conjuncturale (sinuciderea poetului). Componenta politică extrem de acută a poeziei lui Bossert, ca a tuturor poezilor din Aktionsgruppe Banat, a făcut-o inacceptabilă în epocă și a condamnat-o la marginalizare. Faptul că a fost scrisă în altă limbă decât limba română a condamnat-o, în plus, la o periferie a literaturii. Dar recitită acum, prin comparație cu poezia contemporanilor optzeciști, are o forță extraordinară, poetică și politică. Analiza cazului Bossert sugerează că această poezie aflată la periferia literaturii române este mai vie, mai puternică, mai experimentală decât poezia canonizată a contemporanilor săi români, întrucât ea propune o provocare mult mai fățișă a limitelor limbajului și normelor sociale și politice ale momentului. Discuția pune și problema poeziei române scrise în altă limbă și chestiunea dublei apartenențe la o limbă și la un spațiu cultural, geografic și lingvistic.

Mihai ENE

Universitatea din Craiova

Reprezentări ale scriitorului și mediilor literare în cinematografia contemporană

Relația dintre literatură și cinematografie este una complexă, desfășurată pe mai multe paliere, dincolo de aspectul evident că scenariul însuși poate fi considerat o specie literară: nivelul cel mai curent și mai prolific, ecranizările, apoi transferul diverselor mituri și figuri literare (Ulise, Don Quijote, Don Juan, Faust etc.) în anumite (re)construcții cinematografice, și ultima care privește maniera în care imaginea scriitorului și a diverselor medii literare este construită în film. Asupra acestora din urmă se va concentra lucrarea de față, propunându-și să analizeze modul în care este re- sau de-construit, pornind de la aspecte biografice, dar și în relație cu propria operă, mitul scriitorului și al unor grupuri literar-artistice din diverse epoci culturale, de la cel romantic la generația *beat*. Iar aici intră mai multe tipuri de filme: cele biografice (*biopic*), precum *Wilde* (1997), *Byron* (2003), *Bright Star* (2009), *Rebel in the Rye* (2017), *Colette* (2018), *Tolkien* (2019), *Franz* (2025) ș.a., scenariile ficționale, care pornesc de la anumite date biografice și extrapolează, creând narațiuni mai mult sau mai puțin plauzibile, precum *Shakespeare in Love* (1998) sau *Orele* (2002), filme care investighează relația dintre doi sau mai mulți scriitori, precum *Total Eclipse* (1995), *Impromptu* (1991), *Kill Your Darlings* (2013), *Genius* (2016) etc. Fiecare dintre acestea aduc elemente noi în configurarea imaginii scriitorului pe care cinematografia o proiectează asupra unui public mai mult sau mai puțin avizat și care influențează inclusiv receptarea acelor scriitori sau medii literare.

Ștefan FIRICĂ
Universitatea din București

Cum ne raportăm la un brand autohton, vechi și nou: ciocoii. Reinterpretări contemporane

Percepția comună – consolidată prin programele școlare funcționale de-a lungul mai multor generații – a corelat *ciocoii* aproape exclusiv cu romanul lui Nicolae Filimon, ca pe o versiune localizată a parvenitului. Cu toate acestea, istoria culturală a tropului e mult mai veche și cunoaște numeroase avataruri ulterioare anului 1863, de la cronicile de sec. XVIII și până la discursurile politice din secolele XX și XXI. Variația semantică în jurul unui nucleu persistent, asocierea sa cu un set larg de contexte de comunicare (oral-folclorică, literară, jurnalistică, psiho-sociologică, politic-propagandistică) fac din *ciocoi* unul dintre cele mai rezistente și versatile branduri culturale autohtone, mai longeviv decât modernitatea noastră, străbătând Revoluția pașoptistă, Primul Război Mondial, Al Doilea Război Mondial și căderea comunismului. Lucrarea de față urmărește să îl analizeze din punctul de vedere al „compromisului structural” pe care-l presupune, bipartit (formă occidentală – material local: Fredric Jameson) sau tripartit (*plot* occidental – personaj local – voce narativă locală: Franco Moretti). Fiind o figură de interacțiune în câmpul unor relații de putere dintre culturi, întâi la nivel semantic (*ciocoii* = agent supus „străinului”), apoi la nivel genetic-simbolic (*ciocoii* = „traducere” indigenă a narațiunii realiste mondiale a arivismului), el mediază relația centru-periferie și necesită o reinterpretare în cheia teoriilor creolizării sau interimperialității. Cu atât mai mult cu cât tropul funcționează și ca un marker al autocolonizării, în măsura în care e asociat cu tema „ca la noi la nimenea”, prezentă în cultura română, ca autoimagine, încă de pe vremea „însemnărilor” lui Ștefan Zeletin despre „țara măgarilor”.

Alexandru FRANDEȘ
Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca)

Deșertul Sonora: spațiu liminal și eschatologic în romanele maximaliste *Detectivii sălbatici* și *2666*

Studiul de față își propune să exploreze configurarea deșertului Sonora ca spațiu liminal, eschatologic și transgresiv în cadrul romanelor *Detectivii sălbatici* (1998) și *2666* (2004) ale scriitorului chilian Roberto Bolaño, urmărind funcționalitatea acestui topos în interiorul structurii maximaliste a celor două romane. Studiul pornește de la caracterul heterotopic al deșertului Sonora și de la noțiunea de „zonă” conceptualizată de Brian McHale (1987) în contextul postmodernității literare, analizând juxtapunerea imaginarului eschatologic și mai ales a elementelor infernale asupra teritoriului realist, de graniță, al deșertului mexican, aspect ce permite emergența unui spațiu heterotopic și transgresiv (Bertrand Westphal, 2007). Încadrarea acestui spațiu în constructul sistematic de factură maximalistă al celor două romane permite problematizarea funcției pe care o ocupă în economia universului ficțional. Dimensiunea enciclopedică, întinderea, coralitatea disonantă, exuberanța diegetică, exhaustivitatea, omnisciența narativă, imaginarul paranoic, interferențele semiotice, angajamentul etic și realismul hibrid (cele zece elemente ale unui roman maximalist conform lui Stefano Ercolino, 2014) conferă deșertului Sonora o funcție vitală care modifică radical atât traiectul personajelor în spațiu, cât și structura lor internă. Mai mult, dialectica dintre o forță centrifugă și una centripetă specifică acestui tip de roman (potrivit lui Ercolino) își are în cadrul deșertului Sonora propriul loc de desfășurare, imprimându-i heterotopiei un caracter turbionar, magnetic, în jurul căreia gravitează întregul cronotop. Dimensiunea eschatologică a toposului creează în jurul acestuia un misticism hibridat cu realismul, transformând deșertul într-un punct zero, un centru de greutate, pe care se sprijină întreg edificiul structural și ideologic al celor două romane și care forțează limitele ontologice prin instrumentalizarea abjecției (Kristeva, 1980).

Andra GĂLAN

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Cartografii ale traumei și heterotopii concentraționare: Frontierele identitare și lingvistice în memorialistica de detenție. Studii de caz: Lena Constanțe și Adriana Georgescu

Prin revizitarea scrierilor semnate de Lena Constanțe și Adriana Georgescu, studiul de față investighează modul în care spațiul concentraționar – privit ca heterotopie radicală și zonă de graniță existențială – reconfigurează narațiunea, vocea și perspectiva în literatura mărturiei. Ne propunem să demonstrăm că literaritatea formulei memorialistice susține codificarea traumelor interioare, funcționând ca un spațiu interstițial între etic și estetic, un loc al schimbului interdiscursiv unde se configurează o cartografiere a identității fracturate. Pornind de la premisa că jurnalele și memoriile de detenție sunt arhive culturale permeabile, situate la frontiera fluidă dintre document, literaritate și act arhivistic, propunem o lectură stilistică și figurală (în termenii lui Paul de Man). Aceasta transcende valoarea pur istorică a volumelor și le analizează ca teritorii simbolice (marginii ale existenței și ale libertății) unde experiențele-limită circumscriu o poetică a granițelor identitare. Această linie de fugă, constituită prin cuvânt și articulată prin coduri intime de comunicare, chestionează direct limitele canonului și ale instituțiilor literare în fața formelor hibride de scriitură. Demersul celor două autoare permite identificarea unor mecanisme de funcționare a memoriei ce produc forme alternative de scriitură, dezvoltate pe mai multe axe fundamentale: poetica indicibilului (absența cronologiei, resemantizarea formulei diaristice, recursul la tropi) și o poetică a traumei bazată pe transgresarea frontierelor lingvistice. Analizăm, în acest sens, refuncționalizarea limbajului și instaurarea unui joc plurilingv între limba franceză (ca spațiu liminal al salvării, al evadării prin cuvânt și al refacerii sinelui) și limba română (ca limbă a suferinței directe și a revoltei). În cazul Adrianei Georgescu și al Lenei Constanțe, limitele limbajului sunt impuse de violența spațiului periferic: cuvintele devin instrumente de redare a durerii, marcând încercarea de a recupera o identitate de frontieră, suspendată între trauma istorică și reconstrucția estetică.

Cătălin GHIȚĂ

Universitatea din Craiova

Construcție și limită în viziunea lui William Blake. O reevaluare a frontierelor dintre material și imaterial

Vizionarismul lui Blake pulverizează noțiunile comune de „material” și de „imaterial” prin ocultarea frontierelor dintre cele două dimensiuni epistemice (procedeu oarecum asemănător scenariilor din budismul zen).

Scopul lucrării mele este, pe de o parte, de a evidenția mecanismele de construcție a lumilor imaginare blakeene, prezente în marile eposuri *The Four Zoas* (la origine, *Vala*), *Milton* și *Jerusalem*, iar pe de altă parte, de a sublinia caracterul esențialmente ambiguu al frontierelor dintre planul immanent și cel transcendent, dintre concret și abstract. Astfel, îmi propun să analizez cât mai riguros cu putință geografia simbolică blakeană diseminată la nivelul „cărților profetice”, dar nepierzând, totuși, din vedere diagrama acestei geografii, așa cum transpare ea din exemplele diacronice de *close reading* pe care le oferă receptarea critică a ultimului secol, de la S. Foster Damon (1927) la Caroline Anjali Ritchie (2026).

Obscuritatea arhitecturii vizionare blakeene rămâne doar aparentă: Golgonooza cvadripartită, de pildă, este un locus imaterial care continuă, nivelând orice limes din semantică obișnuită, topografia fizică a Londrei metropolitane, dar investind-o cu sensuri noi. Ea constituie Orașul Artei și al Manufacturii, clădit de Los (întrupare a imaginației ideale) în inima Britaniei, chiar pe malurile Tamisei, prin urmare, o reprezentare alegorică a operei de artă. Ar fi vorba despre un edificiu migălos alcătuit din fragmente simbolice și caracterizat de sincretism religios și de geografie figurativă.

În concepția vizionară a lui Blake, realitatea concretă servește drept material poetic pentru aglutinarea unei perspective aparent dihotomice, în care concretul și abstractul, materialul și imaterialul fuzionează în chip subtil, fiecare păstrându-și caracteristicile inițiale, dar devenind simultan ceva radical diferit. În absența acceptării acestei fuziuni paradoxale, orice hermeneutică a construcțiilor epice blakeene este sortită eșecului.

Roxana-Andreea GHIȚĂ
Universitatea din Craiova

Frontiere permeabile: metafore botanice ale intertextualității

Comunicarea mea își propune o reexaminare a conceptului de intertextualitate prin intermediul unui repertoriu metaforic de origine botanică, explorând trei metafore structurante: polenizarea, volubilismul/parazitismul și compostarea. În fiecare caz în parte, vegetalul oferă modalități diferite de a conceptualiza dinamica absorbției, a contaminării și a transformării textuale, metafora cea mai radicală, aceea a compostării, punând accentul pe dizolvarea completă a frontierelor între texte. În plus, însuși gestul de a împrumuta concepte din botanică pentru a descrie relații textuale performează, la nivel metodologic, tocmai permeabilitatea pe care o teoretizează, frontierele epistemice dovedindu-se, în mod fertil, fluide.

Mihaela-Oana GOGOȘEANU
Universitatea de Vest din Timișoara

Petre Pandrea între localism și universalism

Lucrarea de față își propune o analiză a gândirii lui Petre Pandrea, situată la granița dintre *localism* și universalism, prin urmărirea manierei în care scriitorul valorifică experiența spațiului autohton, aspirând la universalizarea acestuia. Astfel, demersul evidențiază rolul important pe care Pandrea îl are în a (re)defini „tiparele «oltenești»”, după cum observă Cornel Ungureanu în *Geografia literară a României* (2023), dar și modul în care autorul pune pe seama specificului regional potențialul deschiderilor către universal. Analiza va avea, așadar, în vedere scrierile memorialistice și eseistice ale autorului, în care acesta discută raportul dintre centru și periferie și transformă Oltenia într-un spațiu simbolic, aglutinant al tensiunilor modernității românești și capabil să genereze forme de universalitate culturală. În consecință, intrând într-un dialog cu abordările teoretice recente asupra localismului și a reevaluării periferiilor culturale, lucrarea va chestiona în ce măsură Pandrea depășește simplul discurs regionalist și transformă localul în condiție *sine qua non* a universalității. De asemenea, lucrarea se concentrează pe dimensiunea (auto)biografică a unora dintre scrierile pandriste urmărite și, implicit, pe cum reflecțiile asupra *oltenismului* funcționează drept formă de autodefinire intelectuală și culturală.

Abdelkader HOMIDA, Miloud HOMIDA
Ziane Achour University – Djelfa, Algeria

Literary Borders and the Experience of Exile in *Far from Algiers* by Djalloul Marbrook

This research paper addresses the depiction of literary borders and the experience of exile in the collection *Far from Algiers* by the poet Djelloul Marbrook, where it explores how the poetic text represents border spaces as sites in which memory, identity, and belonging are continuously reformulated, and the study is based on the assumption that exile in Marbrook's poetry goes beyond mere physical distance, but rather is a state of consciousness formed through cultural, linguistic, and emotional interactions, and here comes the role of geo-critical approaches and spatial studies in order to analyze the ways in which places, distances, and imagined homelands are represented throughout all the poems of the poetic collection, where the research gives special attention to the relationship between spatial expressions and the construction of a trans-border identity that moves between different cultural horizons, from original spatial borders to virtual spatial borders, and accordingly literary borders emerge as dynamic areas of interaction, where these spaces form environments in which the poet confronts questions of memory, loss, and belonging, while at the same time re-imagining new forms of belonging.

The study also examines how poetic language contributes to the creation of these border experiences through spatial and cultural transformations, and through the study of selected poems from the collection, the study shows

that exile is not only represented as a historical reality or a biographical account, but also as a poetic strategy that reconstructs language in the space of exile and the search for an identity among the plurality of borders, and here it can be said that this research paper shows in a precise critical way that the book *Far from Algiers* presents an important example of border literature, where exile becomes a productive space for redefining the relationship between the self, place, and cultural memory.

Ilinca ILIAN

Universitatea de Vest din Timișoara

Fenomenul Boom-ului latino-american în fostul bloc socialist. Studii de caz: România, Polonia, Ungaria

Pornind de la dinamica traducerilor și circulației textelor în fostul Bloc Socialist, propunem un cadru teoretic deschis care pune în dialog studiile World Literature și cele asupra politicilor culturale în timpul Războiului Rece pentru a analiza canalele de pătrundere ale unei literaturi aflate în anii 1960-80 într-o poziție centrală – literatura latino-americană – în spații semiperiferice ca acelea din România, Polonia și Ungaria. Aceste trei culturi central-europene servesc aici ca studii de caz: ele ilustrează cum procese politice și culturale comune pot genera circulații similare, dar și cum diferențe culturale subtile afectează selecția, receptarea și traducerea textelor. Succesul inegal al scriitorilor Boom-ului latino-american, prezența sau absența anumitor titluri, ecurile acestor traduceri în critica literară națională etc. pun în lumină diferențe culturale care, altfel, se lasă mai greu surprinse.

Arleen IONESCU, Mihaela LEGG

Universitatea de Vest din Timișoara, Colegiul Național „Nicolae Grigorescu”, Câmpina

The Geography of Horror: Mapping the Fragmented Spaces of Mengele's Laboratory of Death in Two Holocaust Memoirs

This paper starts from the relevance of Robert T. Tally Jr.'s interpretation of storytelling as a cartographic act in exploring Holocaust literature, a type of literature which deals with a representational crisis. In this sense, mapping atrocity can orient readers into the intelligible space of horror and help them understand the complex networks of the Nazi camps. Moreover, Holocaust memoirs convey spaces through the survivors' fragmented memories, and Tally's positing modern narratives to map fragmented spaces can be very useful to readers, since their task is to fill in the gaps and (re)create the full image of horror. Our paper first focuses on two types of mapping the space of Mengele's Auschwitz laboratory, Eva Mozes Kor's *Surviving the Angel of Death: The True Story of a Mengele Twin in Auschwitz* and Miklós Nyiszli's *Auschwitz: A Doctor's Eyewitness Account*. While Kor's narrative functions as a literal/ figurative map of Mengele's laboratory from the perspective of the victim, Nyiszli navigates the space that Primo Levi called the "grey zone," where victims were transformed into perpetrators' agents by the Nazi machine. Secondly, we explore Bertrand Westphal's "oscillation" between the referential (the actual geographic coordinate) and representational (the memoirs). Thirdly, analyzing Kor's signing a "Declaration of Forgiveness" at the physical site of the killings (1995), we interpret her gesture as a performative cartographic act, re-mapping a site of horror into one of healing. We see this transformational act as a prime example of how narrative can change its meanings of a real-world location.

Elena JEBELEAN

Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din Timișoara, Centrul de cercetare lingvistică aplicată și studii culturale comparate – CCLASC

Ordinea lumii înfrânată în granițe nevăzute: *Dialoguri. Pagini de jurnal* de Cornel Ungureanu

Volum tripartit, menit să dizolve frontiere interumane, cartea conturează deschiderea autorului spre lume și spre sine. Evocând importanți oameni de cultură din imediata-i apropiere, Cornel Ungureanu ne dăruiește dialoguri țesute cu ei de-a lungul vremii – Mihai Șora, Axente Sever Popovici, Vintilă Horia, Anișoara Odeanu, Arșavir Acterian, Ovidiu Cotruș, Petru Vintilă, Sorin Titel, Petre Stoica. Uneori, discuțiilor li se adaugă scrisori clarificatoare, unele nefinalizate, borne pe drumuri care, de la un punct, rămân de nestrăbătut. Pagini de viață și de istorie literară – Iosif Titel, tatăl lui Sorin Titel, se întreabă la două luni după moartea fiului său (1985) și îl întreabă pe Cornel Ungureanu dacă are rost să scrie el biografia fiului. O va scrie, o va numi *Clipa i-a fost prea repede*, iar cartea se va publica abia în 1991, la Cartea Românească. Contrabalansând prima parte, a doua ni-l prezintă pe critic invitat la dialog în câteva interviuri. Cea de-a treia parte cuprinde pagini de jurnal de o răvășitoare intensitate: 1 august – 1 septembrie 1989, cea din urmă lună cu mama, prima lună din anul 46 al fiului. Deasupra timpului, suferinței și bucuriilor, pulsează puterea nevăzută a oamenilor de a ordona lumea, în speranța de a o transforma, prin dragoste și muncă, din haos în ocrotire. Taina de a descifra vieți, răstrântă rupt în confesiune: „Am senzația că respir în același timp cu mama. Că există o comunicare secretă între noi.” Opacizări parțiale, căutări înfrigate, străluminări treptate, clarul luminos al înțelegerii de o clipă, inundat de nesiguranță și, în cele din urmă, de sfârșit. Câtă veșnicie în toate? Cum străvezi prin vama dintre lumea cu dor și cea fără dor?

Laura LAZĂR ZĂVĂLEANU

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

„Cunoscut-am și adevărat iaste că nu au hotar...”. Dimitrie Cantemir și vocația deslimitărilor

La hotarul dintre secole, epoci și paradigme culturale, dintre lumea orientală și occidentală, Cantemir scrie tocmai cu gândul de a transgresa limitările. Spirit enciclopedic federator, care își concepe prima carte, *Divanul*, cu elemente de filosofie religioasă medievală, referințe umaniste și scriitură barocă, la frontiera între act politic, filosofic și literar, și și-o tipărește în ediție bilingvă, româno-greacă, cu privirea îndreptată spre două spații, unul țintit – cel românesc – și altul de perspectivă amplă, cărturărească, postbizantin, principele veșnic în așteptarea depășirii granițelor destinului care îl țin departe de visul (dinastic!) al tronului moldovenesc, își construiește multe dintre lucrări la răscrucea dintre domenii, concepții și forme literare. Nu întâmplător *Istoria ieroglifică*, narațiune autoficțională *avant la lettre*, își debusolează complet criticii timp de mai multe decenii în care încearcă să plaseze „ciudățenia” (Pușcariu) între „satiră politică” rămasă „pentru noi în mare parte neînțeleasă” (Xenopol), „roman istoric” și „cartea de memorii” (Iorga), „roman social, memorii și roman de aventuri” (P.P. Panaitescu), ori „poemă eroi-comică în proză”, sau „roman cu tâlc” (George Ivașcu).

Adrian LĂCĂTUȘ

Universitatea Transilvania din Brașov

Harta și teritoriul. Literatura (română) între reprezentarea realității pluraliste și construcția națiunii politice

Îmi propun să investighez modul în care literatura română, în special ce modernă a ultimului secol (de la Unirea din 1918 pînă în prezent) a contribuit la definirea unui ethos național (dar și la critica hegemoniei acestuia mai ales în epoca național-comunismului românesc și a prelungirii postcomuniste a acestuia). Istoriile mari, totalizante ale literaturii române sunt scrise și ele din perspectiva unui naționalism metodologic și sunt (programat și inevitabil oarecum) etnocentrice. Ele au consolidat ceea ce formaseră deja autorii și instituțiile literare (edituri,

reviste, universități etc.), o imagine omogenă cultural și etnic a literaturii române. Există însă și scriitori, în special în spații istoric inter-culturale care au rezistat magnetismului politic centripet și au încercat să descrie experiența pluralismului cultural, etnic și social. Ei exprimă un fel de dialectică a provinciei: un decalaj perceput ca retard în raport cu temele centrului politic, dar un avans în raport cu ideile noi ale altor spații, sau în raport cu productivitatea unor tradiții expulzate sau negate.

Raluca-Ioana MACOVEI

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Zone tranzitorii în proximitatea graniței – o incursiune în constelațiile reticulare ale operei Kristianei Kondrat

Plasată într-un registru minoritar, aparent latent, literatura de expresie germană din România oferă un teren fertil de analiză a conceptului de graniță, catalizând generarea unor dezbatere primordiale în arealul polemicilor cu privire la dinamica centru-periferie și la formele ei de manifestare în sfera artei și a culturii. Un exemplu simptomatic de subminare a acestei dialectici îl constituie opera Kristianei Kondrat, menită să confirme nevoia de re poziționare a marginalului în raport cu autoritatea unui canon ce-și exercită impenetrabil hegemonia. Subsumate literaturii insulare, așa-zis „germano-române”, textele lui Kondrat metabolizează ideea de fluiditate a frontierelor, atât la nivel contextual, cât și tematic, aducând în prim-plan tensiunile și interogațiile unei identități fluctuante, animate de resursele eterogenității multiculturale. În sîjalul acestei ipoteze, lucrarea de față își propune să exploreze, prin intermediul unei exegeze istorico-critice, conotațiile pe care le capătă noțiunea de graniță în economia discursului lui Kondrat. Se urmărește, pe de-o parte, investigarea climatului socio-literar, alimentat de disensiuni, între limitele căruia s-ar putea încadra literatura cultivată de Kondrat pe fondul migrației acesteia din România comunistă. Pe de altă parte, prezentul demers vizează o (re)lectură de tip *close reading* în cheie non-idealizantă a operei acesteia, cu accent asupra toposurilor hibride și a spațiilor interstițiale tematizate cu precădere în primul ei roman, *Abstufung dreier Nuancen von Grau* [*Gradarea a trei nuanțe de gri*] (1997). Particularitatea studiului propus rezidă astfel în revitalizarea, prin intermediul unui exercițiu hermeneutic, a liminalului pus în scenă de o scriitoare ale cărei texte aspiră la transgresarea propriului statut periferizat în numele libertății de creație conferite de disoluția granițelor – geografice, culturale, literare.

Alexandra-Teodora MÂNDRA

Nantes Université (UFR Lettres et Langues), Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Poezia tradusă în Banat în perioada celui de-al Doilea Război Mondial

Studiul de caz pe care îl propun derivă din cercetarea mea doctorală, care se concentrează asupra poeziei traduse în română în perioada celui de-al Doilea Război Mondial. Astfel, îmi propun să ilustrez că ceea ce a fost cu neputință în climatul ideologic și cultural din Capitală, s-a putut înfăptui în Timișoara anilor '40: delimitări față de rasismul și antisemitismul devenite politici de stat, prin traducerea de poezie. Concret, voi analiza activitatea poezilor Ion Stoia-Udrea și Petru Sfetca, pentru care traducerea poeziei contemporane afro-americane, în cazul celui dintâi, respectiv italiene, pentru cel din urmă, a reprezentat o formă de subversiune la adresa ideologiei fasciste. Trebuie precizat că, deși aflat la răscrucea imperiilor și având o populație multiethnică, Banatul interbelic nu a fost scutit de presiunile naționalismului de extremă dreapta (Judy Batt, 2002: 187). Silvio Guarnieri, nativ italian și director al Institutului de cultură italiană din Timișoara (1937-1947) a observat aceste tendințe (Doina Condrea Derer, 2001: 20), imprimând, în viața culturală bănățeană, o direcție emancipatoare prin promovarea poezilor Giuseppe Ungaretti, Umberto Saba și Eugenio Montale, traduși în plin război, la editura lui Stoia-Udrea, Vrearea, de către Petru Sfetca. Colaborarea ferită la celotrei actori culturali a dat naștere unui fenomen cu importante ecouri în epocă. Comunicarea mea va discuta factorii instituționali, politici, editoriali care au favorizat această activitate traductivă, dar și relația lor cu cenzura. Voi arăta că în Timișoara, „nod al pluralității culturale”

(Babeși, 2007, 2008), nevoia de afirmare a unei identități naționale și regionale a coexistat alături de imperativul înțelegerii celuilalt, a consolidării unei relații de reciprocitate și empatie față de diverse forme de alteritate.

Andreea MIRONESCU

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Cercetări Interdisciplinare – Departamentul de Științe Socio-Umane

Noi geografii globale ale romanului: ce urmează după modelul morettian?

În epilogul volumului său *Modern Epic: The World System from Goethe to García Márquez* (1996), Franco Moretti constată limitele modelului său de difuziune a romanului „de la centru la periferii”, odată cu sfârșitul dominației literaturilor franceză și engleză și afirmării scriitorilor din semiperiferii în spațiul global. Plecând de la această constatare, lucrarea mea schițează un nou model de evoluție a romanului începând cu anii '60-70 ai secolului XX. Exemplul pe care îl discut este „romanul memoriei” (Mironescu et al. 2024), primul gen literar global care marchează schimbarea procesului de producție și circulație a romanului. Acest gen apare într-un context mondial intrat într-o nouă etapă a globalizării (Wallerstein, 2004), ca produs al unor climate istorice și politice care se influențează reciproc: post-colonialism, post-Holocaust, sfârșitul regimurilor dictatoriale din Spania/America Latină/ Europa de Est. Argumentul meu este că aceste noi geografii periferice ale romanului marchează o nouă etapă în dinamica romanului, prin trecerea de la genuri naționale la genuri mondiale (*world genres*), al căror spațiu de producție este chiar arena globală.

Doris MIRONESCU

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Geografii de gen: violența literară ca expresie a masculinității în romanul basarabean douămiist

Lucrarea discută masculinitățile exprimate în literatura Moldovei post-sovietice, susținând că reprezentarea masculinității de protest joacă un rol esențial în elaborarea unei prezențe transnaționale a tinerilor scriitori (bărbați) moldoveni la începutul secolului XXI. Scriitori precum Alexandru Vakulovski (*Pizdeț*, 2002), Dinu Guțu (*Perestroika boys*, 2021) și alții scriu despre consumul de droguri și de alcool, despre violență și crime de pe poziții nihiliste și adesea cu un limbaj obscen, cu inserții lirice sau hașurate de inserții meta; mereu prezent este argoul moldovenesc de inspirație interlopă. Este vorba de un mod al scriitorilor de a negocia o cale aparte, proprie, între moștenirea sovietică și naționalismul pan-românesc al unora dintre compatrioții lor, într-o situație tipic post-colonială. Consider că înțelegerea acestei dinamici literare poate profita din lectura romanelor lor din perspectiva unui masculinism performativ, care transformă alteritatea estică a Republicii Moldova într-un capital transcultural foarte eficient în sistemele literare.

Angelo MITCHIEVICI

Universitatea „Ovidius” din Constanța

Harta aventurii și literatura lumii: Mateiu I. Caragiale și Corto Maltese

Poate aventura crea o hartă? Cum ar putea arăta ea? Ce semnificație au hărțile literare și cât din ele respectă geografia fizică. Studiul meu vizează înțelegerea raportului dintre geografia propriu-zisă condificată la nivelul hărților și acele hărți pe care le trasează aventura și care utilizează repere recognoscibile pe o hartă. Imaginația este instanța de mediere, dar prin intermediu ei scriitorul ne propune o altfel de geografie, un relief care este

modelat de emoții, de ventură, de acea formă de cunoaștere care revendică noul care este explorarea sau o formă de depeizare, de înstrăinare care revendică exoticul sau un tip de cunoaștere care aparține aventurii și care trasează o hartă prin intervenția hazardului, a întâmplătorului. Studiile de caz pe care le-am ales includ aventura ca modalizator, ca director al descoperirii unei geografii și implicit a desenării unei hărți a unor călătorii care amestecă contemplația cu acțiunea, cunoașterea cu o descoperire de sine. Am urmărit un haialăk matein, cel al lui Pantazi, unul dintre personajele romanului *Craii de Curtea-Veche* și una dintre aventurile lui Corto Maltese, eroul emblematic al romanelor grafice ale lui Hugo Pratt.

Răzvan MITU

Universitatea Transilvania din Brașov

Emisferele romanului: geografia mentalitară și formele alternative ale narațiunii chineze

Lucrarea propune o reconfigurare a literaturii chineze contemporane din perspectiva conceptului de *emisferă*, înțeles ca model cultural și epistemologic distinct de organizare a imaginarului narativ în interiorul literaturii mondiale. În opoziție cu modelele comparatiste tradiționale, construite în jurul relației centru–periferie și al diseminării formelor occidentale către „marginii”, studiul urmărește modul în care romanul chinez contemporan configurează o logică narativă alternativă, fundamentată pe alte raporturi dintre timp, identitate, memorie și reprezentare. Pornind de la teoriile geografiei literare și ale *world literature* (David Damrosch, Franco Moretti, Pascale Casanova, Henry Zhao, Donglai Shi), lucrarea investighează modul în care romanul chinez contemporan recuperează structuri mentale și culturale specifice tradiției clasice chineze, păstrând totodată o relație tensionată și hibridă cu modelul narativ occidental. Analiza se va concentra asupra unor autori precum Mo Yan, Yu Hua și Yan Lianke, care construiesc spații narative liminale, fragmentare și heterotopice, caracterizate prin temporalități circulare, ambiguitate ontologică, corporalitate excesivă și forme de textualitate apropiate tradiției aforistice a *xiaoshuo*.

Carmen MUȘAT

Universitatea din București

Impactul operei D. H. Lawrence asupra literaturii române interbelice

În urma lecturii atente a presei interbelice, a jurnalelor din epocă și a romanelor publicate în intervalul 1933-1945, poziția lui D.H. Lawrence în canonul literaturii române interbelice – aparent marginală, dată fiind absența lui din istoriile literare și din analizele retrospective ale istoricilor și criticilor literari români, publicate după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial și până astăzi – devine de-a dreptul centrală. Presa interbelică oferă nenumărate dovezi că, începând de la jumătatea anilor '20, opera lui Lawrence a suscitat un interes constant nu doar în rândul jurnaliștilor și cititorilor de la noi, ci și printre scriitorii români, dintre care unii – adepți ai modernismului și ai curentelor de avangardă, mai cu seamă – au văzut în el un soi de profet, un mare scriitor în dezacord cu establishmentul literar britanic, un nonconformist care a înnoit nu doar limbajul narativ, ci și teme prozei și rolurile de gen în literatură.

Lucrarea mea își propune să ofere câteva sugestii în legătură cu receptarea lui Lawrence în presa interbelică românească și cu ecoul operei lui în literatură și în societate.

Constantin Ciprian NISTOR

Colegiul Național de informatică „Tudor Vianu”, București

Spații ale memoriei: frontiere geografice și narative în romanele *Toate bufnițele*, de Filip Florian și *Austerlitz*, de W.G. Sebald

Lucrarea propune o lectură mai mult comparativă și mai puțin contrastivă a romanelor *Toate bufnițele*, de Filip Florian, respectiv *Austerlitz*, de W. G. Sebald, din perspectiva unei literaturi a memoriei care se profilează pe o serie de traume istorice transgeneraționale. Validând tipuri diferite de imaginar epic și geografic, cele două texte configurează dimensiuni metafictionale implicit sau explicit formulate, în care spațiile liminale, granițele dintre real și ficțional, trecut și prezent, centru și periferie sunt supuse unor variații permanente. În romanul lui Filip Florian, spațiul transilvan funcționează ca *heterotop*, rememorarea devenind mecanism de producere și organizare a identității narative. În contrapunct, Sebald construiește un spațiu al mobilității europene transpus în itinerarii, documente și fragmente disperate, în care memoria traumatică este mediată printr-un discurs de tip reflexiv. În ambele situații, spațiul nu este simplu background, ci rezultatul unor practici narative și perceptive, în sens geocritic. Dimensiunea metafictională se manifestă prin conștientizarea actului de a povesti și problematizarea raportului dintre experiență și reprezentare. Texte emergente, cele două romanele își deconstruiesc propriul eșafodaj, situându-se la granița dintre ficțiune, discurs auctorial și memorie. Aceste hibridizări ilustrează diferite frontiere ale literaturii, redefinind raportul dintre centru și periferie, prin demonstrarea faptului că spațiile liminale generează forme narative autotelice, apte de a-și modela propria semnificație. În acest sens, cele două lecturi convergente evidențiază relevanța acestor texte pentru o înțelegere pluriaspectuală a relației dintre cauzalitate și temporalitate sau spațialitate, memorie și metaficțiune, în literatura contemporană.

Maria Ioana OANCEA

Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București

Centrul „imperiului” în imaginarul periferiei: călătoria mitică a eroului în *Femeia în roșu*

Lucrarea analizează procesul de mitizare a personajului în ochii comunității sale de la periferia imperiului prin călătoria sa în „Centru”. Propunem o lectură a suprapunerii în imaginarul imperial - în care persistă fantasma Vienei, așa cum arată Cornel Ungureanu - a dinamicii centru-periferie cu monomitul călătoriei eroului teoretizat de Joseph Campbell.

Prin structura sa postmodernă și prin explorarea construcției senzaționalului, romanul *Femeia în roșu* abordează geneza acestui fenomen. Dublând mitul, succesul legendar al Anei Cumpănaș în Chicago se suprapune, în imaginarul local, cu succesul Ducesei de San Marco la Viena; se conturează astfel rolul „Centrului” în geneza miturilor periferiei. Cele două Centre se suprapun în mentalul comunității din Comloș, din Banat: localnicii de la periferia imperiului Habsburgic privesc Chicago-ul imigrației în America prin prisma a ceea ce era Viena pentru generațiile precedente - un reper al validării, un spațiu simultan real și mitizat. Eroul - în acest caz femeia fatală - pleacă de la margine, are un succes răsunător în Centru, se întoarce să moară la periferie. Transgresarea - traversare a frontierelor și, implicit, încălcarea ordinii - conectează spațiul geocritic (Westphal) cu structura mitică a călătoriei (Campbell). Aceasta corespunde plecării la drum (Campbell) - o formă de hybris inițial, necesar călătoriei eroului, prin care acesta se separă de comunitate, urmând un destin excepțional. Deși parte din parcursul mitic, întoarcerea pune imaginarul comunității în dificultate, confruntând legenda cu realitatea celui întors.

Vom examina de asemenea în ce măsură acest pattern este recognoscibil și în alte romane ale imaginarului imperial, precum și ale imigrației în America, pentru a identifica elementele stabile ale acestui mecanism aflat la granița dintre mitizarea „Centrului” și nevoia oricărei comunități marginale de eroi proprii.

Anca PAȘCA-SATURN

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Identitate, alteritate și corporalitate în literatura migrației. Studiu comparativ asupra romanelor *Maseurul orb* și *Călătorie într-un picior*

Studiul de față propune o analiză comparativă a reprezentărilor identității și alterității în două romane aparținând literaturii migrației: *Maseurul orb* de Cătălin Dorian Florescu și *Călătorie într-un picior* de Herta Müller. Lucrarea pornește de la cadrul teoretic oferit de conceptele de „hibriditate” (Homi K. Bhabha), „alteritate” (Edward Said) și „străinul interior” (Julia Kristeva), pentru a investiga modul în care experiența migrației produce forme de identitate fragmentată și corporalizată. Teza lucrării susține că, în ambele texte, identitatea migrantului se constituie ca o formă de hibriditate instabilă, în care alteritatea este simultan exteriorizată (prin percepția socială a „străinului”) și interiorizată (ca experiență afectivă și corporală). În romanul lui Florescu, analiza evidențiază modul în care identitatea națională rămâne inscripționată în corporalitatea individului, manifestându-se prin gestică, limbaj și reacții afective, ce funcționează ca markeri ai diferenței în spațiul occidental. În cazul romanului Hertei Müller, experiența migrației este mediată de traumă, generând o imposibilitate a desprinderii de spațiul originar. Personajul Irene trăiește o tensiune constantă între frică și dor, care conduce la o dedublare identitară și la o percepție alienantă a ambelor spații. Prin această abordare comparativă, studiul evidențiază faptul că relația dintre individ și noul spațiu cultural nu anulează identitatea originară, ci o reconfigurează într-o formă hibridă, instabilă și profund marcată de experiența alterității.

Ioana-Alexandra PAVĂL

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Frontiere supraliterare și explorări polisenzoriale în narațiunile despre spațiul urban

La intersecția dintre „finitatea deschisă” și „infinitatea nelimitată” (Rosario Assunto), lumile virtuale promit reconstrucția unor identități spațiale pe care timpul fără istorie le recuperează fragmentar, ca într-un palimpsest, în încercarea de a cuprinde ceea ce imaginea a pierdut în drumul său spre hiperrealitate. Fie că vorbim despre topografii imaginare prezente în literatură, despre narațiuni care le „susțin” în spațiul virtual sau despre arhitecturi consacrate cu ajutorul unui discurs supraliterar, nu putem pierde din vedere existența unui „traseu antropologic”, așa cum îl numește Gilbert Durand, al imaginii acestora. Astfel, lucrarea *Frontiere supraliterare și explorări polisenzoriale în narațiunile despre spațiul urban* își propune să surprindă, prin intermediul unei lecturi mitopoetice, chipurile acestei prefaceri a imaginii, trecând prin filtrul istoriei culturale numeroasele corespondențe și mutații produse de-a lungul timpului și până astăzi. Considerăm că *polisenzorialitatea* la care face referire abordarea geocritică a lui Bertrand Westphal este relevantă pentru a descrie raportarea pe care publicul actual o are cu privire la spațiu. Reprezentările spațiului urban sunt, în acest caz, (re)lecturi ale unor itinerarii polisenzoriale, fie din perspectiva unui personaj care participă la forfota orașului, fie din perspectiva unui „consumator” pasiv al acestuia, aflat în ipostaza vizitatorului.

Nu în ultimul rând, vom analiza „povestea” care se profilează în spatele unor astfel de reprezentări și efectul pe care îl vizează ele în spațiul virtual, metafora *cabinetului de curiozități* fiind astfel leitmotivul unui labirint discursiv care redă promisiunea de „depozitare” și clasificare a unui întreg inventar de imagini.

Olivia Narcisa PETRESCU

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Studiu despre cultura și literatura chicana

Literatura *chicana* desemnează ansamblul operelor literare produse de autori mexicano-americani din Statele Unite care își asumă identitatea culturală și politică cu același nume, curentul literar fiind strâns legat de mișcarea

intitulată *Chicano Movement*. Acest fenomen s-a conturat în decada anilor 1960–1970, perioadă în care au început să prindă glas revendicările privind drepturile civile, reprezentarea referințelor culturale mexicane în cultura SUA și afirmarea identității etnice, fapte ce au dus la apariția unei literaturi cu un pronunțat caracter social și politic.

Astfel, cultura și literatura chicana au devenit implicit mijloace de rezistență spirituală, ele sondează tematic experiențele umane aflate la intersecția dintre o cultură dominantă anglofonă și alta marginalizată, hispanofonă, abordând probleme precum discriminarea social-rasială, migrația, memoria colectivă, apartenența identitară și tensiunile generate de bilingvism și hibriditate culturală. Un element definitoriu îl constituie utilizarea alternanței dintre limba engleză și spaniolă, procedeu care reflectă complexitatea bilingvă a experienței culturale în cadrul comunității chicane.

Contribuții semnificative au avut autori precum Gloria Anzaldúa, a cărei carte semi-autobiografică se raliează la teoria clasică a decolonizării *Borderlands/ La Frontera*, dezvoltând conceptul identității de frontieră, Sandra Cisneros, cunoscută pentru romanul de benzi desenate *The House on Mango Street* (1984), Rudolfo Anaya, autorul romanului *Bless Me, Ultima* (1937), dar și volumele de poezii ale lui Alurista (Alberto Urista), Bernice Zamora, Francisco Xavier Alarcón sau Tino Villanueva.

Studiul de față își propune să exploreze diversitatea formelor de expresie, dar și principalele teme literare abordate, corelate cu dimensiunea lor culturală și critică, fapt pentru care literatura chicana ocupă un loc important în cadrul literaturii americane contemporane și al studiilor culturale latino-americane.

Catrinel POPA

Universitatea din București

Imaginarul frontierei și nostalgia identității în proza contemporană sud-est europeană

Pornind de la constatarea – validată de-a lungul vremii de teoreticieni literari și filosofi, deopotrivă – că elementul narativ joacă un rol crucial în constituirea sinelui ca model de inteligibilitate și coerență, lucrarea își propune să investigheze modalitățile prin care literatura contemporană reimaginează frontierele spațio-temporale, producând totodată forme alternative de scriitură a căror miză principală constă, finalmente, în asumarea unui „proiect” subtil de (re)construcție identitară pe mai multe paliere de semnificație. Pentru a sonda felul particular în care imaginarul frontierei alimentează nostalgiile identității (fiind totodată „hrănit” de ele), vom analiza două „istorii” din Est”, ambele preocupate de varietatea formelor de locuire și de dislocare, nu doar în sens propriu, spațial, ci, mai ales, în sens identitar: *Frontiera* de Kapka Kassabova, respectiv *Linia Kármán* de Andreea Răsuceanu, texte în care trecutul se amestecă permanent în prezent, iar spațiul incită la exerciții de cartografie afectivă, ca revanșă în fața capriciilor istoriei, mai imprevizibile, parcă, în această parte a Europei unde geografia și politica își pun apăsător amprenta asupra destinului individuale și colective.

Alice POPESCU

Universitatea „Titu Maiorescu” din București

Communist Prisons as Spiritual Heterotopias during the Obsessive Decade

The communist regime has left the future generations not only archives, documents and physical evidence of its crimes but also a legacy of fear and traumatic remembrance. In addition to the concrete evidence of the persecutions it inflicted on its opponents, there is also a subjective heritage that survived the communist terror. It consists of the journals and memories written by its political victims or drawn from the confessions of those who witnessed their martyrdom. Most of these writings were published or translated into Romanian after 1989 and are an important legacy for historians and literary researchers. Remarkable anti-communist figures like Nicolae Steinhardt or Richard Wurmbrand left, in their books, impressive testimonials about the spiritual phenomena taking place in the communist prisons, such as religious conversion or mystical experiences. Others, like Prince Vladimir Ghika, who didn't survive prison, continued to live in the memories of their inmates.

The paper aims to examine some of these biographical and autobiographical accounts of the obsessive decade's prisons through the lens of *spiritual heterotopia*. Originating from Foucault's term, *heterotopia*, as defined in *Of Other Spaces*, the concept of *spiritual heterotopia* has been developed in the last few decades by researchers like Myra Shackley, G. J. Ashworth, Francesca Fois, Johan Buitendag, and others.

Simona POPESCU

Universitatea din București

Poezia și trecerea frontierelor

Poezia este teritoriu – alternare de „spațiu striat” și „spațiu neted”, am putea spune, preluând termenii lui Gilles Deleuze și Félix Guattari din *Mille plateaux*. Primul este un spațiu delimitat, alocat, planificat, măsurat, celălalt unul al devenirilor, al fluxurilor, nefixat, fără reguli. Desigur, cele două se află într-o interesantă și continuă conexiune. Cei care fac legătura între aceste spații sunt poeții transgresivi. Ei trec frontierele și descoperă zone, regiuni alternative. Fiecare creează un *locus solus*. Fiecare propune o „abatere” de la modelul poetic încetățenit (și previzibil). Abaterea presupune întotdeauna un risc. Dar, altfel, vorba lui Fernando Pessoa: „Ah, ce plăcere/ să nu faci ce se cere!”.

Din lista de exploratori/ cuceritori/ nomazi/ experimentalisti ne oprim asupra câtorva: Ion Budai-Deleanu, G. Bacovia, Gellu Naum, Leonid Dimov, Mircea Ivănescu și Șerban Foarță. Facem însă și alte trimiteri – de la Mallarmé și Apollinaire până la Anne Carson și David Antin etc.

RADU Pavel Gheo

Universitatea de Vest din Timișoara

Între național și transnațional: autori de superpoziție

Transnaționalismul este un concept amplu vehiculat în ultimele decenii, odată cu accelerarea globalizării, cu fluidizarea și permeabilizarea granițelor naționale, cu generalizarea circulației mai mult sau mai puțin libere a indivizilor și grupurilor de populație, a mărfurilor și, evident, a bunurilor simbolice. Multitudinea sensurilor ce i se atribuie și diversitatea domeniilor pe care le acoperă fac dificilă o definiție generală a termenului. Ca urmare, transnaționalismul devine un concept-umbrelă, care acoperă fenomene și manifestări din cele mai diferite. Pe de altă parte, analiza unor aspecte particulare ale fenomenelor transnaționale poate duce, în timp, la conturarea unei imagini globale relevante.

În cazul studiilor literare, un fenomen interesant din perspectiva raportului național-transnațional este cel al scriitorilor plasați între sau în două culturi/limbi/literaturi naționale. Acești scriitori, pe care i-am numit autori de superpoziție, ilustrează exemplar limitele unei definiții restrictive a literaturilor naționale, precum și diversele grade și moduri în care scriitorii pot traversa și transgresa granițe, integrându-se într-o altă cultură, fără însă a o părăsi definitiv pe cea inițială: traducere și autotraducere, transfer tematic, recuperare, reintegrare etc. Concentrându-ne asupra literaturii române, ne propunem să schițăm într-o formă concisă modurile în care acest aspect particular al transnaționalismului – superpoziția culturală – marchează parcursul artistic al unor autori dintre cei mai diferiți, cum ar fi Panait Istrati, Paul Celan, Andrei Codrescu sau Anamaria Beligan. Parcursul lor literar și biografic dezvăluie fluiditatea granițelor dintre literaturi, dar și dinamica transnațională a relațiilor dintre scriitorii de superpoziție și spațiile culturale în care se manifestă.

Roxana ROGOBETE

Universitatea de Vest din Timișoara

Hărțile Europei Centrale – limitări (im)posibile

Orice tentativă de a cartografia Europa Centrală (literară) se confruntă de la bun început cu o contradicție productivă: harta presupune limite clare, în timp ce spațiul cultural central-european se definește tocmai prin porozitatea granițelor, prin suprapunerea identităților și prin apartenențele multiple. Pornind de la *Dicționarul romanului central-european din secolul XX*, coordonat de Adriana Babeți, lucrarea de față propune o lectură cartografică a corpusului de autori și texte reunite în acest proiect enciclopedic, cu scopul de a vizualiza – și, în același timp, de a problematiza – Europa Centrală ca spațiu literar.

Dicționarul nu operează cu o definiție geografică fixă, ci cu una culturală și istorică, moștenitoare a imperiului habsburgic și a traumelor secolului XX (vezi M. Kundera, *Tragedia Europei Centrale*; Czesław Miłosz, *Atitudini central-europene*). Autorii incluși provin din spații în care naționalitatea, limba de scriere și apartenența culturală nu coincid adeseori: scriitori de limbă germană din Praga, autori evrei scriind în idiș sau altă limbă, polonezi, cehi, ucraineni și români care împart aceleași orașe-palimpsest (de exemplu, Cernăuți, Lwów/Lviv, Trieste etc.). Harta care rezultă din această „populație textuală” este prea puțin una politică, cât una a tensiunilor identitare, a diasporizării și a memoriei culturale stratificate.

Lucrarea analizează trei tipuri de „limitare (im)posibilă”: (1) limita geografică – imposibilitatea de a stabili granițele Europei Centrale fără a exclude arbitrar autori și moșteniri culturale; (2) limita identitară – scriitori care aparțin simultan mai multor literaturi „naționale” și care rezistă oricărei atribuirii univoce; (3) limita metodologică – harta ca instrument de cunoaștere care simplifică în mod constitutiv, transformând complexitatea în imagine bidimensională. Această ultimă limitare este abordată direct de Franco Moretti în *Atlas of the European Novel*, unde cartografia literară este asumată explicit ca reducere productivă, nu ca reprezentare exhaustivă; ori de Barbara Piatti și Robert T. Tally Jr., care au rafinat ulterior această metodologie în direcția unei geografii a ficțiunii conștiente de propriile limite, o direcție prelungită astăzi de științele umaniste digitale, prin instrumentele de vizualizare computațională.

Hărțile literaturii nu trebuie însă abandonate, ci însoțite de propria legendă ori propriul bemol: ele trasează un câmp de forțe și importante sunt nu doar aspectele vizibile (sau vizibilizate prin cartografie), ci și cele invizibile, cele care nu pot fi cuprinse într-o singură imagine.

Violeta-Cristina RONCIȘ

Universitatea din București

Marginalia tantum

Sufocați în miezul aprins al unor timpuri, impuse de partidul unic, două figuri marginalizate se desprind, fiecare, de sine. Aceste figuri care își caută maginalitatea, deși sunt în vizorul Centrului, acești „nepotriviți” colindă țărâmurile străinii, probează etichete de parcă ar fi într-o cameră de probă a istoriei, pentru a le pune, în cele din urmă, la locul lor, debarasându-se de formule identitare naive dar nu inocente. E vorba despre *Gluma* lui Kundera și despre poezia lui Labiș, în care vocile personajelor și ale poemelor sunt înăbușite. Ambele universuri literare scot la iveală forme alternative de scriitură, care anulează resentimentele născute din contactul cu ideologia dominantă. Poezia lui Labiș e înainte de orice altceva o extază a adolescenței. Proza lui Kundera e fluidă; ea prelevează Occidentul dintr-un *Occident răpit*. Ce rămâne când scoți scriitorul marginalizat din margini? Aceasta e întrebarea la care voi încerca să răspund în lucrarea de față. În lipsa schiței prestabilite, marginalul e văzut, în extremis, ca un măr putred ce trebuie izolat, atunci când absența numitei schițe amenință puterea. Dar când marginalul devine nomad, el nu poate fi reprezentat cartografic; ci, ivindu-se când și când din neunde, scriitorul altădată minor ne poate dăruia o literatură neideologizată.

Vlad-Alexandru RUSU

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Hybrid Futilities: Migration of the Anti-Heroic Narrative from Modernist Literature to Ludic Form

This paper explores the transmedial migration of anti-heroic discourse from the early 20th-century modernist novel, focusing on Erich Maria Remarque's *All Quiet on the Western Front*, to the multimodal digital narrative universe of *Battlefield 1*, specifically treating the ludo-mechanics of the latter's single-player mode as an adaptation of modernist aesthetic and narrative principles.

These medial differences manifest in three distinct dimensions: subjectivity, social structure and narrative form. Regarding subjectivity, the novel constructs a deep psychological image of the soldier using a first-person narrative, focusing on the personal traumas of its protagonist and its erosion of identity. *Battlefield 1*, however, enforces a depersonalized mode of character embodiment, by changing the protagonist after each in-game death, focusing on collective nihilism and loss of meaning rather than a psychologically specific analysis of war. Concerning social structures on the battlefield, *All Quiet on the Western Front* builds a strong familial web of connections among the soldiers, basing its narrative power on themes such as camaraderie and solidarity. In contrast, the ludic universe of *Battlefield 1* structurally marginalizes emotional attachment to other characters, since in-game relationships are never sustained. Specifically, the non-playable characters are temporary and without any impact on the narrative, their role being solely to strengthen the linearity of the game and the completion of objectives.

At the level of narrative structure, the modernist novel achieves tragic closure through anonymity and tragic irony, whilst ludic death enhances its nihilistic aspect through a cycle of respawn, emphasizing the quantity of deaths and its large-scale implications over traumatic experience.

Through close reading and ludonarrative analysis, the paper demonstrates that *Battlefield 1* operationalizes modernist anti-heroic critique through its mechanics, reconfiguring modernist literary strategies as representation of mass nihilism through its respawn-cycle, lack of affective contact with other characters and goal-oriented gameplay.

Oana SOARE

Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București)

Semnificații ale spațiilor de graniță în câteva ficțiuni contemporane

În comunicarea de față, ne propunem să analizăm prezența și reprezentarea frontierei ca spațiu intens dramatic în trei romane contemporane: *Disco Titanic* de Radu Pavel Gheo, *Ministerul durerii* de Dubravka Ugrešić și *Fiica Estului* de Clara Usón. Semnificând fascinația, moartea și crima totodată, intens deformat de ethosul naționalist, spațiul ex-iugoslav se prezintă ca un teritoriu al traumei și totodată al memoriei, aproape imposibil de cartografiat ficțional. Întâmplător sau nu, în toate cele trei scrieri este prezentat de la distanță sau prin vocea unor out-sideri (scriitori care nu fac parte din literaturile respective sau scriitori din exil), ca și când distanța sau extrateritorialitatea i-ar putea preciza contururile.

Vasile SPIRIDON

Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău

Frontierele imaginarului (Cornel Ungureanu)

În prezenta comunicare ne propunem să analizăm profilul literar al criticului și istoricului Cornel Ungureanu, focalizându-ne pe contribuția sa fundamentală în domeniul geocriticii și al cercetării spațiului cultural central-european. Cercetătorul bănățean reconfigurează actul interpretării critice prin înlocuirea axei cronologice tradiționale cu o perspectivă spațială. Astfel, el transformă geografia literară într-o disciplină de cartografiere a

identităților multiple. Comunicarea urmărește modul în care criticul bănățean definește „Mitteleuropa periferiilor” – cu un accent deosebit pe Banat și Transilvania –, privită ca o frontieră fluidă a multiculturalismului, a memoriei colective și a interferențelor dintre estetic și topografic. Prin volume de referință precum *Mitteleuropa periferiilor* sau seria „Geografia literară a României”, Cornel Ungureanu propune o metodologie originală, în care rigoarea academică se îmbină organic cu un stil eseistic, evocator. Vom avea în vedere evidențierea modului în care demersul său critic reușește să integreze literatura română de graniță într-un dialog cu marile mituri și destine literare ale Europei Centrale, oferind un model interdisciplinar actualității.

Susana Monica TAPODI

Universitatea Sapiientia din Miercurea Ciuc

Dincolo de frontiere: identitate și mobilitate în proza Andreei Tompa

Scriitoarea Andrea Tompa, născută la Cluj în 1971, și-a urmat studiile universitare la Budapesta începând din 1990, oraș în care locuiește și în prezent. Opera sa românească explorează, într-o manieră recurentă, problematica identității, a memoriei și a mobilității în spațiul central și est-european, având ca reper privilegiat orașul natal al autoarei.

Primul său roman, *A hóhér háza (Casa călăului)*, apărut în 2010, are o tentă autobiografică și surprinde realitatea opresivă a dictaturii ceaușiste. Tradus în mai multe limbi (în română în 2025) și distins cu numeroase premii, romanul configurează o perspectivă individuală asupra traumelor colective ale perioadei.

Cel de-al doilea roman, *Fejtől s lábtól (Din cap până-n picioare)*, publicat în 2013, se înscrie în tipologia Bildungsromanului și abordează tema instabilității frontierelor. Inspirată din experiențele imaginate ale bunicilor autoarei, narațiunea reconstruiește, prin monologuri alternante, dinamica istorică a primelor două decenii ale secolului al XX-lea. Destinele celor doi protagoniști – un tânăr secui de origine nobiliară și o tânără evreică, fiica unui negustor – converg în Cluj, unde studiază medicina, traversează experiența războiului și încearcă să-și reconstruiască existența în contextul schimbărilor teritoriale.

Romanul *Haza (Acasă)*, apărut în 2020, continuă, la nivel tematic, direcțiile deschise de primul volum, plasând acțiunea în perioada postrevoluționară și urmărind evoluția până în contemporaneitate. Textul problematizează căutarea patriei și a identității într-un context marcat de instabilitate și absența reperelor stabile, configurând figura unui *homo viator* aflat într-o permanentă dinamică existențială. Fenomenul migrației tinerilor din Europa de Est este analizat dintr-o perspectivă individuală, relevând implicațiile profunde asupra celor care părăsesc spațiul natal, dar și asupra celor rămași.

În ansamblu, opera Andreei Tompa traversează granițele dintre diverse forme discursive – eseu, jurnal, roman de călătorie și Bildungsroman – reflectând, inclusiv la nivel formal, teme recurente ale mobilității, căutării și transformării continue.

Ioana TĂTĂRUȘANU

Universitatea din București

Periferialitatea plurală a romanelor mahalalei în modernismul românesc

Studiul de față își propune să investigheze condiționările periferice plurale de găsit în proza unor autori de romane ale mahalalei asimilate modernismului interbelic. De asemenea, flanarea prin publicistica vremii va scoate la iveală, cu o pregnanță pe care proza o strecoară în falduri, instrumentalizarea spațiilor bucureștene marginale corespunzând nu doar preamăririi citadelei în defavoarea mediilor de tranziție, pseudo-urbane, urmând în alte ritmuri și respirații progresul, ci și etajarea tripartită a practicilor spațiale pe care Henri Lefebvre le-a teoretizat în cartea sa din 1974, *The production of space*. Este vorba despre „spațiul perceput”, „spațiul conceput” și „spațiul trăit”, trei dimensiuni care interacționează și își modifică texturile făcându-ne să ne întrebăm o dată în plus cui și cu ce scop a servit ceea ce G. Călinescu numea, opunând-o tehnicilor literare, „pastă”.

Voi discuta câteva dintre aceste scrieri ținând seama de multipla lor periferialitate – întâi, cea a subiectului care contravenea preceptului Iovinescian rămas canonic al literaturii urbane, înfățișând o lume lăsată în urmă de avântul industrializării; apoi, periferialitatea statutului social al autorilor, adesea oameni puțin sau mediu școlarizați, fără un loc de muncă stabil, trăind în condiții de pauperitate sau activând ca gazetari de ocazie și având orientări de stânga vag tolerate în epocă, mai ales după intrarea Partidului Comunist în ilegalitate. Atașați unui naturalism considerat desuet sau exotizați prin receptare, revizitarea unor autori precum G. M. Zamfirescu, Constantin Barcaroiu, sârmanul Klopstock și alții, poate da seama despre importanța verigilor slabe considerate reziduale în logica (adesea) nivelantă a modernității.

Horațiu TOHĂȚAN

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

A revitaliza autoficțiunea: *Acasă, departe* ca oximoron al exilului

Dezbaterile în jurul autoficțiunii își găsesc numitor comun în recunoașterea faptului că romanul autoficțional presupune hibridizarea biografiei cu ficțiunea, chestionând limitele celor două. În schimb, atenția dedicată autoficțiunii românești din ultimul deceniu a punctat aproape de fiecare dată caracterul ambiguu, lispit de specificitate al acesteia. Fie că o plasăm la întretăierea dintre metarealism și realism mizerabilist (Mihai Iovănel) ori ca extensie a romanului neoliberal (Adriana Stan), autoficțiunea autohtonă pare să-și fi ratat dimensiunea angajat-critică (politic, estetic, formal), închizându-se în strategii și formule narative clișeizate. Cu toate acestea, în ultimii ani s-au remarcat câteva romane autoficționare care au dovedit că acest subgen poate fi revitalizat, atât la nivel formal, cât și la nivel ideatic. Unul dintre aceste romane este *Acasă, departe*, de Adrian G. Romila. În cercetarea de față îmi propun analiza modului în care a evoluat acest subgen în spațiul autohton, concentrându-mă asupra modului în care, în romanul menționat, Romila reușește să creeze o polemică asupra spațiului celui exilat prin intermediul procesului de autoficționalizare. Astfel, în prima parte a lucrării doresc să aprofundez modul în care autoficțiunea s-a integrat în spațiul autohton urmărind structura morettiană (formă importată din centru, conținut și voce narativă locală) și să aduc în discuție modul în care, în contextul unui spațiu literar (semi)periferic, autoficțiunea s-a bucurat de inovații formale. Ulterior, propun analiza „îndeaproape” a romanului *Acasă, departe*, urmărind strategiile prin care vocea narativă și structura romanească a autoficțiunii expun o gândire deterministă la adresa spațiului exilatului. Pentru Romila, ficționalizarea spațiului nu mai reprezintă o strategie escapistă, ci o re-confirmare a statului social predeterminat.

Constantin TONU

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Dezarticularea geografiei fraternității: criza imaginarului panslavist în *Albinele gri* de Andrei Kurkov

Lucrarea analizează romanul *Albinele gri* (2018) de Andrei Kurkov, urmărind modul în care spațiul de frontieră reconfigurează raportul dintre identitate și imaginarul panslavist (Petrovich, 1956; Kohn, 1960; Suslov et al., 2023) în contextul războiului ruso-ucrainean. Demersul se sprijină pe teoriile producției sociale a spațiului (Lefebvre, 1974) și pe cadrul geocritic (Westphal, 2011; Tally Jr., 2013), pentru a examina „zona gri” nu ca simplu decor, ci ca mecanism de deteritorializare (Deleuze & Guattari, 1975) a raportului dintre limbă, apartenență și comunitate. Analiza evidențiază modul în care romanul demontează din interior premisele ideologice ale panslavismului, relevând imposibilitatea constituirii unei comunități est-slave coerente în condițiile experienței trăite a războiului. Situată între armata ucraineană și formațiunile separatiste susținute de Rusia, lumea romanului configurează un spațiu fragmentat, în care frontiera încetează să mai funcționeze ca linie de demarcație, devenind un interstițiu al supraviețuirii tactice în registru cotidian (de Certeau, 1980). Proximitatea lingvistică și memoria istorică, constitutive pentru retorica fraternității slave, sunt resemantizate ca surse de vulnerabilitate și suspiciune. În acest cadru, lucrarea susține că *Albinele gri* contribuie la deconstrucția narațiunilor apartenenței imperiale, arătând că imaginarul panslavist nu funcționează ca orizont de integrare, ci ca un dispozitiv de

legitimare a unei ordini ierarhice. Romanul configurează astfel o cartografie a dezagregării, în care neutralitatea devine imposibilă atât în plan etic, cât și ideologic.

Dumitru TUCAN

Universitatea de Vest din Timișoara

Evreitatea ca frontieră mobilă. O hartă critică a scriitorilor evrei în *Dicționarul romanului central-european din secolul XX*

Comunicarea propune o lectură a *Dicționarului romanului central-european din secolul XX* (DRCE), coordonat de Adriana Babeți, pornind de la autorii de identitate, origine sau apartenență evreiască incluși în volum. Ipoteza de lucru este că acești autori nu constituie doar o subcategorie minoritară, ci un strat transversal al romanului central-european, capabil să testeze și să redeseneze însăși noțiunea de „Europa Centrală”. Pe baza unei inventarii cantitative preliminare, care indică aproximativ cincizeci de autori cu legături evreiești în DRCE (aprox. 25%), comunicarea urmărește felul în care aceștia traversează frontiere lingvistice, naționale, confesionale, canonice sau memoriale.

Greu de fixat într-o matrice identitară cu repere stabile, autori precum Kafka, Joseph Roth, Schulz, Kertész, Konrád, Sebastian, Manea, Kiš, Albahari, Levi, Wiesel sau Singer alcătuiesc o hartă discontinuă, citibilă în cheie transnațională, a Europei Centrale. Analiza va combina o perspectivă de natură cantitativă, aplicată datelor extrase din dicționar, cu câteva incursiuni interpretative asupra unor noduri „geoculturale”: Praga, Viena, Galiția/Bucovina și România evreiască.

Comunicarea va urmări totodată și dominantele formal-estetice ale acestui corpus format de romanele autorilor conectați la identitatea evreiască: romanul memorial-testimonial și documentar, romanul modernist al crizei eului, parabola „absurdă”, romanul de familie sau comunitar, distopia, romanul-archivă sau cel metafictional. Aceste forme nu sunt simple opțiuni estetice, ci modalități prin care experiența evreiască central-europeană încadrează criza identității, trauma istorică, exilul, memoria rănită și imposibilitatea unei apartenențe univoce.

Miza comunicării este să arate că evreitatea funcționează în literatura Europei Centrale din secolul al XX-lea ca o formă de negare, traversare și relativizare a frontierelor. Ea este, pe de o parte, o temă identitară sau traumatică, citibilă în cheie istorică, iar pe de altă parte devine un principiu de organizare a unei geografii literare alternative. În această geografie, tensiunea identitară devine motor al circulației culturale, iar inovația estetică se naște din traversarea limbilor, genurilor și memoriilor concurente.

Ligia TUDURACHI

Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, Academia Română, Filiala Cluj-Napoca

O hartă a vacanțelor avangardiste: Sinaia, Predeal, Azuga, Vatra Dornei, Brașov/ Herța, Soveja

Dacă pentru Walter Benjamin, „copilărie la 1900” însemna introducerea (de extremă noutate) în tiparele „ireductibile” ale memoriei a unor imagini urbane (mătușile, apartamentul lor cu sonerie, telefonul și noile tehnologii, etc.), pentru generația noastră avangardistă de „născuți în ‘02” nu acestea sunt tiparele care se imprimă. Poeții avangardiști români sunt încă legați, prin copilărie, de o natură. Nu va mai fi însă nici același tip de legătură cu natura care se stabilea la scriitorii vechi. Ceea ce îmi propun e ca, pornind de la „hărțile” de vacanță schițate în *Priveliștile* lui Fundoianu și în *Restriștile* lui Voronca, volume scrise aproape în simultaneitate – în atmosfera primului război, să încerc o explicație pentru importanța pe care ajunge să o aibă codul pastoral și cel bucolic în poezia avangardei. Nu mă va interesa, în această poezie, modul general de reprezentare a peisajului, ci felul în care construcția unei „stări de vacanță” angajează o așezare peste imaginea spațiilor de vilegiatură din prezent (Predeal, Sinaia, Azuga, Vatra Dornei, Brașov) a spațiilor matriciale ale copilăriei celor doi poeți (Herța, Soveja). Actualizarea acestor reminiscențe e cea care transformă heterotopic – ca natură sub specia

aeterni – proiecția vilegiaturilor din prezent. Descinderea nu se face însă astfel într-un peisaj rural specific, ci într-o memorie literară a formelor, care conectează, prin Antichitatea înscrisă în bucolic și pastoral, cu un *timp arhaic*.

Dan ȚĂRANU

Universitatea Transilvania din Brașov

Marginalitatea între descriere antropologică și empatie normative

Există, în ultimele decenii o preocupare tot mai vizibilă și în rândul criticilor români pentru concepte precum periferie, marginalitate etc (de exemplu, „liminalitate” – M. Spariosu, M. Ion, „spații marginale” – Ruxandra Canache, „creolizare” – A. Părvulescu, M. Boatcă ș.a.m.d), atât în cercetarea literară, cât și în studiile culturale. Această orientare nu este însă unitară, ci organizată de cel puțin două cadre de interpretare, cu mize ideologice distincte.

Primul dintre acestea este de natură preponderent fenomenologică și metodologică: el vizează înțelegerea modului în care aceste spații marginale funcționează, reconstruirea logicii interne care le structurează și descrierea formelor de viață și a codurilor culturale (pe) care le generează. Demersul este orientat primordial către înțelegerea fenomenului discutat și este susținut în mod ideal de un control reflexiv al propriilor presupuziții interpretative.

Al doilea utilizează până la un punct metoda de mai sus, dar o transpune (critic) într-o grilă interpretativă cu încărcătură moralizatoare. În acest caz, marginalitatea este investită – explicit sau implicit- cu o valoare superioară, devenind nu doar obiect de analiză, ci și reper axiologic. O asemenea deplasare verticală introduce o distorsiune semnificativă: marginalitatea nu mai este un concept pozițional și relațional, ci este reconfigurată printr-o judecată contemporană, restituitivă. Nu este vorba aici despre o simplă formă de prezentism, ci despre o supraorganizare a materialului investigat în numele unei empatii universale menite să anuleze prin discurs distanța dintre margine și centru.

Fără a pune în discuție buna-credință a acestor abordări, întrebarea este care dintre ele ne ajută mai mult în reprezentarea unor fenomene culturale complexe. Este un adaos moralizator necesar pentru a deconstrui/reimagina trecutul? Sau este un modalizator care denaturează coerența și sensul autentic al unei lumi în desfășurare? Această tensiune - între impulsul de a interveni corectiv și exigența de a descrie sine ira et studio – este tematizată explicit în două texte relevante pentru contextul discuțiilor recente generate de romanul *Ion: Mara și Voica* de Henriette Yvonne Stahl. În ambele cazuri, naratoarea/-torul oscilează între poziția judecății moralizatoare, externe și cea a observației neutre, neintruzive. Rezolvările acestei tensiuni sunt fertile în ambele cazuri și ne pot ajuta să depășim niște opoziții rigide: dezinteres vs. empatie, înțelegere vs. trăire/experiență, ontologie vs. epistemologie.

Daniela VARVARA

Uniunea Scriitorilor din România

Frontiere ale memoriei și identității în opera Doinei Jela

Pentru Doina Jela, scrisul este un instrument al afirmării adevărului, iar cărțile sale dovedesc ceea ce autoarea menționa într-o prefață: scrie mai mult pentru a recupera și conserva memoria decât de dragul literaturii. În opera sa, granița dintre document și ficțiune este foarte fină și labilă. Dacă în primele texte publicate se apleca asupra recuperării memoriei colective prin relevarea adevărului factual ca mod de recuperare identitară și de justiție tranzitorie simbolică (și aici, vom recurge la conceptele instaurate de Ricœur și de filosofia politică pe linia Arendt – Assmann), în trilogia romanescă publicată în ultimii ani de viață, discipola și prietena Monicăi Lovinescu recuperează, prin autodocuficțiune, spațiile identitare ale sinelui și ale familiei mixte de greco-bulgari din care provenea, în contextul socio-politic al secolului al XX-lea.

Scriitoarea și cercetătoarea născută la Vadu, comuna Corbu din Constanța, s-a impus ca o voce clară și fermă în sfera publică în ceea ce privește analiza trecutului recent și justiția morală în societatea românească, ca un

Asociația de Literatură
Generală și Comparată
din România

reper moral, o scriitoare în a cărei operă adevărul funcționează ca model cultural, cu implicații epistemologice, etice și civice.

HĂRȚILE LITERATURII. FRONTIERE, MARGINI, LITERATURI DE GRANIȚĂ

9-11 iulie 2026

Universitatea de Vest
din Timișoara

Congresul anual al Asociației de Literatură Generală și Comparată din România

Asociația de Literatură
Generală și Comparată
din România

